

Co-funded by
the European Union

Εγχειρίδιο καλών πρακτικών

**Erasmus+ Project Spectrum - Υποστήριξη των
εκπαιδευτικών του δημοτικού σχολείου στην
αναγνώριση και κατανόηση των ανηλίκων με ειδικές
εκπαιδευτικές ανάγκες**

ΣΚΟΠΟΣ

Αυτό το εγχειρίδιο καλών πρακτικών έχει ως στόχο να υποστηρίξει τους εκπαιδευτικούς με ένα σύνολο συστάσεων και καλών πρακτικών που θα τους επιτρέψει να βελτιώσουν τις ικανότητες, τις δεξιότητες και τις στρατηγικές τους για τη διδασκαλία παιδιών με διάφορες διαταραχές. Η μεθοδολογία εκπόνησης έλαβε υπόψη τις συστάσεις και τη σύμφωνη γνώμη των εμπειρογνομώνων σε μία προσπάθεια τυποποίησης της χρήσης και της εφαρμογής των καλών πρακτικών. Οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να πλοηγηθούν στο εγχειρίδιο για να βρουν εύκολα τη διαταραχή για την οποία χρειάζονται υποστήριξη. Θα βρουν πρακτικούς τρόπους για να αντιμετωπίσουν τους μαθητές. Επίσης, θα μπορούν να βρουν πρόσθετο περιεχόμενο στα παραρτήματα για την περαιτέρω μελέτη κάθε διαταραχής.

ΕΜΒΕΛΕΙΑ

- ΔΕΠΥ με επικρατούσα έλλειψη προσοχής
- ΔΕΠΥ με Υπερκινητικότητα και παρορμητικότητα
- Αυτισμός χωρίς διαταραχή νοητικής υστέρησης
- Σύνδρομο Asperger
- Δυσγραφία
- Δυσλεξία
- Δυσορθογραφία
- Αναπτυξιακή γλωσσική διαταραχή
- Δυσαριθμησία
- Δυσπραξία
- Μαθητές με αισθητηριακά προβλήματα

ΔΕΠΥ με υπεροχή Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής

Η ΔΕΠΥ με κυρίαρχη την ελλειμματική προσοχή χαρακτηρίζεται κυρίως από δυσκολίες στη διατήρηση της προσοχής, στην παρακολούθηση των εργασιών και στην οργάνωση των δραστηριοτήτων. Σε αντίθεση με τον υπερκινητικό-παρορμητικό τύπο, τα άτομα με ΔΕΠΥ-Απρόσεκτος τύπος είναι λιγότερο πιθανό να είναι ενοχλητικά ή υπερδραστήρια. Τα συμπτώματα περιλαμβάνουν συχνές ονειροπολήσεις, αφηρημάδα και λήθη. Η έγκαιρη διάγνωση και οι προσαρμοσμένες παρεμβάσεις είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική διαχείριση.

ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΙ ΟΔΗΓΙΕΣ

- Δώστε τους σαφείς και συνοπτικές οδηγίες αναλύοντας τις οδηγίες σε μικρά, απλά βήματα, χρησιμοποιώντας σαφή και άμεση γλώσσα.
- Χρησιμοποιήστε οπτικά βοηθήματα όπως λίστες ελέγχου, διαγράμματα, ή εικόνες για να συνοδεύουν τις προφορικές οδηγίες.
- Δημιουργήστε ρουτίνες οργάνωσης στην τάξη για να βοηθήσετε τους μαθητές να προβλέψουν και να καταλάβουν τι αναμένεται από αυτούς.

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

- Δημιουργήστε μίνι μαθήματα για να εξασκήσετε στην τάξη οργανωτικές δεξιότητες, όπως η ιεράρχηση δραστηριοτήτων ή η διαχείριση του χρόνου.
- Δημιουργήστε ένα υποστηρικτικό μαθησιακό περιβάλλον που να ενθαρρύνει την υποστήριξη και τη συνεργασία μεταξύ συμμαθητών και να προάγει τις συνέργειες.
- Να είστε υπομονετικοί και ενσυναισθητικοί απέναντι στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μαθητές με ΔΕΠΥ.

ΔΕΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΝΕΙ ΤΙΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- Δημιουργήστε έναν ήσυχο, οργανωμένο και χωρίς περισπασμούς χώρο για να εργάζονται οι μαθητές.
- Ελαχιστοποιήστε το θόρυβο και τους οπτικούς περισπασμούς για να τους βοηθήσετε να συγκεντρωθούν.
- Συνδυάστε τους μαθητές με συμμαθητές που μπορούν να τους βοηθήσουν να παραμείνουν συγκεντρωμένοι και οργανωμένοι.
- Πραγματοποιήστε συχνούς ελέγχους για να παρακολουθείτε την πρόοδο και να παρέχετε καθοδήγηση αναλύοντας τα μακροπρόθεσμα έργα σε σημεία ελέγχου και γιορτάζοντας τις μικρές επιτυχίες στην πορεία.
- Επιτρέψτε τακτικά διαλείμματα για να βοηθήσετε τους μαθητές να επαναφορτιστούν και να διατηρήσουν τη συγκέντρωσή τους.

ΔΕΠΥ με υπεροχή Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΑΠΟΦΕΥΓΟΥΝ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝ ΣΥΝΕΧΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ

- Εναλλαγή σύντομων ασκήσεων ή εργασιών με μεγαλύτερες που απαιτούν συνεχή πνευματική προσπάθεια.
- Χρήση ποικιλίας υλικών και μεθόδων διδασκαλίας για να διατηρείται το ενδιαφέρον των μαθητών.
- Διδασκαλία στρατηγικών αυτορρύθμισης, όπως ο προγραμματισμός και η οργάνωση του χρόνου, ο καθορισμός προτεραιοτήτων και η χρήση υπενθυμίσεων ή ειδοποιήσεων.

ΚΑΝΟΥΝ ΑΠΡΟΣΕΞΙΕΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ Ή ΣΤΙΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- Δημιουργία σταθερών καθημερινών ρουτινών για την εργασία στο σπίτι και τη μελέτη.
- Εφαρμογή συνηθειών μέσα στην τάξη, οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να προσεγγίσουν τις εργασίες με πιο συστηματικό και λιγότερο κουραστικό τρόπο.
- Διδασκαλία στρατηγικών αυτορρύθμισης, όπως ο προγραμματισμός και η οργάνωση του χρόνου, ο καθορισμός προτεραιοτήτων και η χρήση υπενθυμίσεων ή ειδοποιήσεων.

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Η ενσωμάτωση πολυμέσων, οι πρακτικές δραστηριότητες και η διαδραστική μάθηση μπορούν να κάνουν τις εργασίες πιο ελκυστικές.
- Στο μέτρο του δυνατού, παρουσιάστε την ύλη με έντονα χρώματα, χρησιμοποιώντας διαφορετικά μέσα όπως βιβλία, υπολογιστή, πίνακα, ακουστικά, ταινίες.

ΔΕΠΥ με υπεροχή Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής

ΠΡΟΣΟΧΗ

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ

Δυσκολία στην ολοκλήρωση εργασιών και στη διατήρηση της προσοχής

ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ

Υπερβολικές κινήσεις
Τριγμοί
Δυσκολία να παραμείνουν καθιστά
Ανησυχία

ΣΥΚΕΝΤΡΩΣΗ

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ

Ευαισθησία στο θόρυβο και τις αλλαγές
Ενεργός αποφυγή ορισμένων εργασιών

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ

Απώλεια ή εσφαλμένη τοποθέτηση αντικειμένων
Ξεχνούν εργασίες ρουτίνας
Δυσκολία οργάνωσης σκέψεων

ΑΛΛΟ

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ

Δυσκολία να παραμείνουν σιωπηλά
Δυσκολία ελέγχου παρορμήσεων

ΔΕΠΥ με Υπερκινητικότητα - Υπεροχή Παρορμητικότητας

Η ΔΕΠΥ με κυρίαρχη την υπερκινητικότητα-παρορμητικότητα, που συχνά αναφέρεται ως ΔΕΠΥ-ΗΙ, χαρακτηρίζεται κυρίως από συμπτώματα υπερκινητικότητας και παρορμητικότητας παρά από απροσεξία. Τα παιδιά με ΔΕΠΥ-ΗΙ μπορεί να εμφανίζουν συμπεριφορές όπως η συνεχής νευρικότητα, η αδυναμία να παραμείνουν καθιστά, η υπερβολική ομιλία και η διακοπή των άλλων. Μπορεί να ενεργούν χωρίς να σκέφτονται, να δυσκολεύονται να περιμένουν τη σειρά τους και συχνά φαίνονται να είναι «εν κινήσει» ή να οδηγούνται από ένα μοτέρ. Ο έγκαιρος εντοπισμός και οι προσαρμοσμένες παρεμβάσεις είναι ουσιώδεις για την αποτελεσματική διαχείριση αυτών των συμπτωμάτων.

ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

- Δώστε στους μαθητές για δραστηριότητες και εργασίες με κίνηση.
 - Εκτέλεση θελημάτων εντός του σχολείου.
 - Σβήσιμο του μαυροπίνακα.
- Αν το παιδί είναι μεγαλύτερο και είναι σε θέση να αναγνωρίσει την κατάσταση ανησυχίας και την ανάγκη να βγει από την τάξη, μπορείτε να συμφωνήσετε μαζί του ότι χωρίς να ζητήσει άδεια μπορεί να βγει από την τάξη για 5 λεπτά και να πάει μια βόλτα.

ΑΙΣΘΗΜΑ ΣΥΝΕΧΟΥΣ ΑΝΗΣΥΧΙΑΣ

- Διδάξτε τους ελεγχόμενη, βαθιά αναπνοή: αυτός είναι ένας από τους απλούστερους αλλά πιο αποτελεσματικούς τρόπους για να ηρεμήσουν χρησιμοποιώντας την τεχνική των 4 δευτερολέπτων:
- 4 δευτερόλεπτα εισπνοή αέρα, 4 δευτερόλεπτα συγκράτηση του αέρα, 4 δευτερόλεπτα εκπνοή αέρα και 4 δευτερόλεπτα παύση.
- Αφήστε τα να παίζουν και να κινηθούν: Αφήστε τα να παίζουν σε χώρους κατάλληλους για τρέξιμο, άλματα και διασκέδαση, πάρτε τα να παίζουν στο πάρκο ή στην πισίνα.
- Η επαφή και η στοργή είναι πολύ σημαντικές: Βοηθήστε το να νιώθει συνοδευόμενο, κάντε του μασάζ και αγκαλιές.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΩΣ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΗ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Δώστε την άδεια για ελεγχόμενες κινήσεις: Επιτρέψτε σύντομες περιόδους σωματικής δραστηριότητας (όπως άλματα ή διατάσεις) κατά τη διάρκεια του μαθήματος.
- Ενεργές ευθύνες: Αναθέστε καθήκοντα που απαιτούν κίνηση, όπως η παράδοση υλικών.
- Αναπτύξτε ελκυστικούς οδηγούς για να παρακολουθείτε την ανάπτυξη των καθηκόντων. Για παράδειγμα, μπορεί να είναι η κατασκευή ενός κόμικ, φωτογραμμάτων με τα βήματα ή η καταγραφή τους.

ΔΕΠΥ με Υπερκινητικότητα - Υπεροχή Παρορμητικότητας

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΝΑ ΠΑΡΑΜΕΙΝΟΥΝ ΣΙΩΠΗΛΑ Ή ΚΑΘΙΣΤΑ

- Καθιέρωση μικροδιαλειμμάτων: Ενσωματώστε μικρά ενεργά διαλείμματα κατά τη διάρκεια της τάξης, όπου τα παιδιά μπορούν να κινηθούν, να τεντωθούν ή να περπατήσουν.
- Εισάγετε κινήσεις με σειρά: Επιτρέπει στα παιδιά να κάνουν εναλλάξ δραστηριότητες που απαιτούν να σηκωθούν, δίνοντάς τους την ευκαιρία να κινηθούν χωρίς να διαταράσσουν την τάξη.
- Εξάσκηση ασκήσεων αναπνοής: Διδάξτε στα παιδιά ασκήσεις βαθιάς αναπνοής για να τα βοηθήσετε να ηρεμήσουν και να συγκεντρωθούν όταν νιώθουν την ανάγκη να κινηθούν.

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΑΡΟΡΜΗΣΕΩΝ

- Εισάγετε οπτικές υπενθυμίσεις: Χρησιμοποιήστε οπτικές υποδείξεις, όπως αφίσες ή κάρτες, για να υπενθυμίσετε στα παιδιά τους κανόνες ή τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσουν πριν ενεργήσουν.
- Δείξτε τους ιστορίες ή παίξτε παιχνίδια ρόλων: Χρησιμοποιήστε ιστορίες ή θεατρικό παιχνίδι που δείχνουν πώς οι χαρακτήρες διαχειρίζονται τις παρορμήσεις και παίρνουν προσεκτικές αποφάσεις.
- Θέστε μικρούς στόχους: Ορίστε εφικτούς βραχυπρόθεσμους στόχους, όπως το να κάθονται ακίνητα για 5 λεπτά, και επικροτήστε κάθε επίτευγμα.

ΔΙΑΚΟΠΤΟΥΝ Ή ΜΙΛΑΝΕ ΣΕ ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ

- Χρησιμοποιήστε χρονόμετρα: Εισάγετε ένα χρονόμετρο για να δείξετε οπτικά πόσος χρόνος απομένει μέχρι να μιλήσουν.
- Καθιέρωση συμμετοχικής συμπεριφοράς στην τάξη για την ομιλία/ακρόαση που γίνεται πρότυπο μετατρέποντας την εξάσκηση σε παιχνίδι, αν είναι δυνατόν.
- Παίξτε παιχνίδια αναμονής που περιλαμβάνουν αναμονή για τη σειρά, όπως επιτραπέζια παιχνίδια, τα οποία βοηθούν τα παιδιά να εξασκηθούν στην υπομονή με διασκεδαστικό τρόπο.

ΕΝΕΡΓΟΥΝ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΣΚΕΦΤΟΝΤΑΙ ΤΙΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

- Τεχνική μέτρησης μέχρι το 10: Μάθετε στα παιδιά να μετρούν νοερά μέχρι το δέκα πριν απαντήσουν ή μιλήσουν, δίνοντάς τους λίγο χρόνο για να σκεφτούν τα λόγια τους.
- Καθημερινές ασκήσεις: Εισάγετε σύντομες καθημερινές ασκήσεις, όπου τα παιδιά εξασκούνται στο να σκέφτονται τι θα πουν πριν το πουν, αυξάνοντας σταδιακά την πολυπλοκότητα των καταστάσεων.
- Ειδικός έπαινος: Επιβραβεύστε τα παιδιά όταν δείχνουν ότι έχουν σκεφτεί πριν μιλήσουν.

Παράρτημα για τη ΔΕΠΥ (Αγγλικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- Website: www.ptscoaching.com
- EDHD Europe: www.adhdeurope.eu

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- "ADHD: What Every Teacher Needs to Know". Author: Kathleen Nadeau. Publisher: American Psychological Association. Description: Provides teachers with practical strategies for understanding and managing ADHD in the classroom.
- "Teaching Children with ADHD: Strategies for Helping Students Succeed". Authors: T. Chris Riley-Tillman and Steven G. Feifer. Publisher: Guilford Press. Description: A comprehensive guide that combines theory with practical techniques for teaching students with ADHD.
- "Smart but Scattered: 12 Skills to Help Kids with ADHD and Executive Functioning Issues". Authors: Peg Dawson and Richard Guare. Publisher: Guilford Press. Description: Focuses on improving executive functioning skills in children with ADHD, offering practical strategies for teachers.

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

- Guidelines for working with ADHD children in the classroom: <https://www.youtube.com/watch?v=hnlxhKe0TvE>
- Essential Ideas for teachers dealing with ADHD children: <https://www.youtube.com/watch?v=SCAGc-rklfo>
- ADHD Classroom Strategies: <https://www.youtube.com/watch?v=Dd62-eL0JY>

Παράρτημα για τη ΔΕΠΥ (Ελληνικά)

ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ:

- Ιστοσελίδα: <https://www.adhdhellas.org/>
- [Neuraxpharm: Διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας](#)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- Αποστολοπούλου Κ. (2009). Σύγχρονες Διεθνείς Παράμετροι στην Κλινική Αξιολόγηση και Αντιμετώπιση της ΔΕΠΥ και των Συνοδών Καταστάσεων. Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητας (ΔΕΠΥ): Διεθνή δεδομένα και Ελληνική Πραγματικότητα. 6ο Πανελλήνιο Παιδοψυχιατρικό συνέδριο.
- Βάρβογλη Λ. (2005). Τί συμβαίνει στο παιδί; Νευροεξελικτικές διαταραχές της παιδικής και εφηβικής ηλικίας. Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Καλαντζή-Αζίζι Α., Αγγελή Κ., Ευσταθίου Γ. (2005). Ελληνική κλίμακα αξιολόγησης της ΔΕΠ/Υ – IV. Κλίμακα για γονείς και εκπαιδευτικούς. Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.
- Κόρπα, Τ. (2009). Λειτουργία Ειδικού Ιατρείου Αξιολόγησης και Αντιμετώπισης της ΔΕΠΥ - Κλινικό Πρωτόκολλο, Παρουσίαση Περιπτώσεων. Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής - Υπερκινητικότητας (ΔΕΠΥ): Διεθνή δεδομένα και Ελληνική Πραγματικότητα. 6ο Πανελλήνιο Παιδοψυχιατρικό συνέδριο.
- Περβανίδου Π. (2009). Γενετικοί και Περιβαλλοντικοί Παράγοντες κινδύνου στην ανάπτυξη ΔΕΠΥ. Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής - Υπερκινητικότητας (ΔΕΠΥ): Διεθνή δεδομένα και Ελληνική Πραγματικότητα. 6ο Πανελλήνιο Παιδοψυχιατρικό συνέδριο.

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ?

- Παιδιά με ΔΕΠΥ ή απλά ζωηρά παιδιά; | Ποιες είναι οι διαφορές και τι πρέπει να κάνουν οι γονείς;: <https://www.youtube.com/watch?v=vj8RtKqYLQM>
- Τι γίνεται στο μυαλό ενός παιδιού με ΔΕΠΥ: <https://www.youtube.com/watch?v=knOJXVTBCMg>

ΑΥΤΙΣΜΟΣ - Χωρίς Διαταραχή Νοητικής Υστέρησης

Ο αυτισμός χωρίς νοητική υστέρηση αναφέρεται σε παιδιά που ανήκουν στο αυτιστικό φάσμα και έχουν γνωστικό επίπεδο εντός του τυπικού εύρους ή και παραπάνω. Μπορεί να έχουν φυσιολογικές ή ακόμη και εξαιρετικές διανοητικές ικανότητες, αλλά αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες προκλήσεις σε τομείς όπως η κοινωνική επικοινωνία, η αλληλεπίδραση με τους άλλους και η ευελιξία συμπεριφοράς.

Μπορεί να δυσκολεύονται να κατανοήσουν και να χρησιμοποιήσουν τη γλώσσα σε κοινωνικά πλαίσια, να αντιληφθούν τη μη λεκτική γλώσσα ή να ερμηνεύσουν τον τόνο της φωνής. Συχνά, έχουν έντονα και ιδιαίτερα ενδιαφέροντα. Αυτά τα ενδιαφέροντα μπορούν να αποτελέσουν εκπαιδευτικό πλεονέκτημα, εάν ενσωματωθούν στη μάθηση. Πολλά άτομα με αυτισμό έχουν αισθητηριακές ευαισθησίες σε δυνατούς θορύβους, έντονα φώτα, συγκεκριμένες υφές.

ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΑΚΑΜΠΤΩΝ, ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΚΙΝΗΣΕΩΝ Ή ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ

- Θετική ενδυνάμωση με επιβράβευση και ενίσχυση κάθε κίνησης προς πιο προσαρμοστικές συμπεριφορές, χρησιμοποιώντας επιβραβεύσεις που έχουν νόημα για το άτομο.
- Χρήση οπτικών υποστηρικτικών μέσων: Χρησιμοποιήστε οπτικά χρονοδιαγράμματα, λίστες εργασιών ή εννοιολογικούς χάρτες για να βοηθήσετε το άτομο να προβλέψει τι θα ακολουθήσει, γεγονός που μπορεί να μειώσει την ανάγκη για επαναλαμβανόμενες συμπεριφορές ως τρόπο διαχείρισης της αβεβαιότητας.
- Προώθηση της προοδευτικής εκτροπής: Αντί να σταματήσετε απότομα μία συμπεριφορά, ανακατευθύνετε σταδιακά σε μία πιο λειτουργική ή λιγότερο ενοχλητική δραστηριότητα. Για παράδειγμα, αν ένα παιδί χτυπάει επανειλημμένα ένα αντικείμενο, θα μπορούσατε να εισαγάγετε ένα τύμπανο ως εναλλακτική λύση.

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ

- Προβλέψτε την αλλαγή: Εισάγετε τις αλλαγές σταδιακά και εκ των προτέρων, όποτε είναι δυνατόν. Παρέχετε σαφείς πληροφορίες σχετικά με το τι θα αλλάξει και τότε θα συμβεί.
- Εμπλέξτε τα παιδιά στον κοινό σχεδιασμό: Εάν είναι απαραίτητο, εμπλέξτε το άτομο στο σχεδιασμό της αλλαγής, γεγονός που μπορεί να κάνει τη διαδικασία λιγότερο αγχωτική και πιο προβλέψιμη. Εισάγετε παραδείγματα ευελιξίας που μοντελοποιούν την ευελιξία σε καθημερινές καταστάσεις. Δείξτε στο άτομο πώς μπορείτε να αλλάξετε το σχέδιό σας ή να προσαρμοστείτε σε νέες καταστάσεις με θετικό τρόπο.

ΑΛΟΓΗ ΕΠΙΜΟΝΗ ΣΤΙΣ ΡΟΥΤΙΝΕΣ

- Προσδιορίστε τις κρίσιμες ρουτίνες και εντοπίστε ποιες ρουτίνες το άτομο επιμένει να ακολουθεί πιο αυστηρά. Αξιολογήστε αν όλες αυτές είναι απαραίτητες ή αν κάποιες μπορούν να τροποποιηθούν με μία κλιμακωτή προσέγγιση.
- Δημιουργήστε κοινωνικές ιστορίες που εξηγούν τα οφέλη της ευελιξίας και τον τρόπο χειρισμού καταστάσεων όπου η ρουτίνα διαταράσσεται.
- Η αναγνώριση και έκφραση συναισθημάτων με σκοπό να βοηθήσετε το άτομο να αναγνωρίσει και να εκφράσει τα συναισθήματά του που σχετίζονται με τις αλλαγές στη ρουτίνα και η παροχή ενός ασφαλούς χώρου για να μιλήσει για τις ανησυχίες του μπορεί να μειώσει την αντίσταση.

ΑΥΤΙΣΜΟΣ - Χωρίς Διαταραχή Νοητικής Υστέρησης

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΛΕΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΗ ΛΕΚΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

- Χρησιμοποιήστε εικονογράμματα και γραφικά όπως εικόνες, σύμβολα για να αναπαραστήσετε λέξεις, έννοιες ή ρουτίνες, καθώς οι εικόνες μπορούν να βοηθήσουν στην κατανόηση και την έκφραση ιδεών.
- Χειρονομίες και γλώσσα του σώματος: Διδάξτε βασικές χειρονομίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την επικοινωνία αναγκών όπως «ναι», «όχι», «φαγητό» ή «μπάνιο». Ακόμη και οι απλές χειρονομίες μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά την επικοινωνία.
- Εισάγετε παιχνίδια ερμηνείας συναισθημάτων, χρησιμοποιήστε εικόνες, βίντεο ή παιχνίδια ρόλων για να διδάξετε το άτομο να αναγνωρίζει και να κατανοεί εκφράσεις του προσώπου, χειρονομίες και στάσεις του σώματος που υποδηλώνουν συναισθήματα.

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΥΝΔΕΣΕΩΝ

- Εργαστείτε για την αυτοεκτίμηση βοηθώντας τους μαθητές σας να αποδεχτούν τον εαυτό τους όπως είναι.
- Αναπτύξτε δεξιότητες επικοινωνίας με τους μαθητές ώστε να μάθουν να εκφράζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε εργαστήρια ή να διαβάσετε βιβλία για να το κάνετε αυτό.
- Διδάξτε τους να ερμηνεύουν μη λεκτικές ενδείξεις όπως εκφράσεις του προσώπου, τη γλώσσα του σώματος και τον τόνο της φωνής, που αποτελούν βασικά στοιχεία στις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις.

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΑ ΜΗ ΛΕΚΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ, ΟΠΩΣ Η ΟΠΤΙΚΗ ΕΠΑΦΗ ΚΑΙ ΟΙ ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΕΣ

- Συμπεριλάβετε σαφείς απεικονίσεις στο υλικό της τάξης, με εικόνες ή σχέδια που δείχνουν διαφορετικές εκφράσεις του προσώπου και στάσεις του σώματος, εξηγώντας τι σημαίνουν.
- Δημιουργήστε ή εφαρμόστε παιχνίδια ή ασκήσεις κοινωνικών δεξιοτήτων με σκοπό να διδάξετε στα παιδιά να διαβάζουν και να ανταποκρίνονται σε μη λεκτικές ενδείξεις.

ΕΛΛΕΙΨΗ ΕΠΑΦΗΣ ΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- Δημιουργήστε ένα ασφαλές περιβάλλον με σαφείς ρουτίνες, καθώς τα παιδιά με αυτισμό συχνά αισθάνονται πιο ασφαλή σε ένα δομημένο και προβλέψιμο περιβάλλον.
- Χρησιμοποιήστε τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα του παιδιού για να το ενθαρρύνετε να αλληλεπιδράσει με το περιβάλλον. Για παράδειγμα, αν του αρέσουν τα τρένα, μπορείτε να οργανώσετε επισκέψεις σε πάρκα με μινιατούρες τρένων ή να παίξετε με μοντέλα τρένων.
- Παιχνίδι ρόλων: Η εξάσκηση σε καταστάσεις μέσω παιχνιδιού ρόλων μπορεί να βοηθήσει το παιδί να νιώσει πιο άνετα με τις νέες εμπειρίες στο περιβάλλον.

Σύνδρομο Asperger

Το σύνδρομο Asperger είναι μία αναπτυξιακή διαταραχή που εντάσσεται στο φάσμα του αυτισμού και επηρεάζει την αμοιβαία κοινωνική αλληλεπίδραση, τη λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία, την αντίσταση στην αποδοχή αλλαγών, την ακαμψία της σκέψης, ενώ χαρακτηρίζεται και από περιορισμένα και απορροφητικά πεδία ενδιαφέροντος. Τα παιδιά με αυτό το σύνδρομο είναι γενικά εξαιρετικά καλά στις δεξιότητες μνήμης (γεγονότα, αριθμοί, ημερομηνίες, ώρες κ.λπ.) και πολλά από αυτά διαπρέπουν στα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες. Υπάρχει ένα εύρος στη σοβαρότητα των συμπτωμάτων εντός του συνδρόμου, το πολύ ήπια προσβεβλημένο παιδί συχνά δεν διαγιγνώσκεται και μπορεί απλώς να φαίνεται παράξενο ή εκκεντρικό.

ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ ΣΤΟΝ ΘΟΡΥΒΟ, ΣΤΟ ΑΓΓΙΓΜΑ, ΣΤΗΝ ΟΣΜΗ Ή ΣΤΗ ΓΕΥΣΗ

- Προσδιορίστε τους διεγερτικούς παράγοντες παρατηρώντας ποια συγκεκριμένα ερεθίσματα (θόρυβοι, υφές, μυρωδιές, γεύσεις, αρώματα) τούς προκαλούν δυσφορία και, συνεπώς, προσπαθήστε να τα αποφύγετε.
- Εισάγετε τα αισθητηριακά ερεθίσματα με σταδιακό και ελεγχόμενο τρόπο. Για παράδειγμα, αν οι δυνατοί θόρυβοι αποτελούν πρόβλημα, μπορείτε να εκθέσετε το παιδί σε ήπιους ήχους που αυξάνουν σιγά-σιγά την ένταση με την πάροδο του χρόνου.
- Ακούστε το παιδί σας και αναγνωρίστε τα συναισθήματά του όταν νιώθει άβολα. Εξηγήστε ότι η ευαισθησία του είναι αποδεκτή και ότι μαζί θα βρείτε τρόπους για να νιώσει καλύτερα.

ΕΛΛΕΙΨΗ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΤΗ ΣΕΙΡΑ

- Μοντελοποιήστε τις αλληλεπιδράσεις ώστε το παιδί να δει πώς γίνεται σεβαστή η σειρά. Προσομοιώστε συνομιλίες όπου αναμένεται η σειρά σας και επισημάνετε τότε είναι σωστό να μιλάτε και να ακούτε.
- Η χρήση οπτικών ενδείξεων μπορεί να είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος για να υπενθυμίζετε στο παιδί πότε είναι η σειρά του να μιλήσει και πότε να περιμένει. Χρησιμοποιήστε χρωματιστές κάρτες (π.χ., πράσινες για να μιλάτε και κόκκινες για να περιμένετε) ή ένα αντικείμενο που ο ομιλητής πρέπει να κρατάει μέχρι να έρθει η σειρά του άλλου.
- Άμεση και ήπια ανατροφοδότηση, αν το παιδί διακόπτει ή δεν παίρνει σειρά, δώστε άμεση και ήρεμη ανατροφοδότηση.

Σύνδρομο Asperger

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΕΚΦΡΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΟΠΤΙΚΗΣ ΕΠΑΦΗΣ

- Χρησιμοποιήστε παιχνίδια αναγνώρισης συναισθημάτων με εικόνες, εικόνες ή καθρέφτες, όπου μπορούν να εξασκηθούν στο να κάνουν διαφορετικές εκφράσεις προσώπου και να τις αναγνωρίζουν στους άλλους.
- Χρήση της τεχνολογίας: Υπάρχουν εφαρμογές και διαδραστικά προγράμματα που βοηθούν τα παιδιά να εξασκηθούν στην αναγνώριση της έκφρασης του προσώπου και των συναισθημάτων (Emotionary ή Autism iHelp).

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΣΕ ΤΟΜΕΙΣ ΟΠΩΣ Η ΜΝΗΜΗ, ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ Ή Η ΜΟΥΣΙΚΗ

- Εάν το παιδί διαπρέπει σε έναν συγκεκριμένο τομέα (όπως τα μαθηματικά), προσαρμόστε το πρόγραμμα σπουδών στο συγκεκριμένο μάθημα ώστε να παρέχει πιο σύνθετες και απαιτητικές εργασίες Τα εξωσχολικά προγράμματα που εστιάζουν στα ταλέντα τους μπορούν, επίσης, να αποτελέσουν εξαιρετικό συμπλήρωμα της συμβατικής εκπαίδευσης.
- Ενθαρρύνετε το παιδί να εξερευνήσει πέρα από τον τομέα της δεξιότητάς του, για παράδειγμα, ένα παιδί με ταλέντο στα μαθηματικά μπορεί να εξερευνήσει τη χρήση τους σε άλλους κλάδους, όπως η τέχνη ή η αρχιτεκτονική.

ΕΓΚΑΘΙΔΡΥΣΗ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΡΟΥΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΙΒΩΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

- Σχεδιάστε μία σαφή και προβλέψιμη καθημερινή ρουτίνα που να περιλαμβάνει τις κύριες δραστηριότητες (πρωινό, σχολείο, παιχνίδι, εργασία στο σπίτι κ.λπ.). Αυτό τους δίνει μία αίσθηση ασφάλειας και ελέγχου.
- Επιβραβεύστε και ενισχύστε θετικά τυχόν σημάδια ευελιξίας.
- Διδάξτε τους τεχνικές χαλάρωσης ή ασκήσεις αναπνοής που μπορούν να χρησιμοποιήσουν όταν έρχονται αντιμέτωπα με μία απροσδόκητη αλλαγή στη ρουτίνα.

Σύνδρομο Asperger

ΠΟΛΥ ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ

- Ενθαρρύνετε το παιδί σας να θέτει μακροπρόθεσμους στόχους που σχετίζονται με τα ενδιαφέροντά του. Αν, για παράδειγμα, γοητεύεται από την αστρονομία, βοηθήστε το να σχεδιάσει πώς μπορεί να συνεχίσει να μαθαίνει για το θέμα.
- Βοηθήστε το παιδί σας να εξερευνήσει τα ενδιαφέροντά του με δημιουργικούς τρόπους. Για παράδειγμα, αν το ενδιαφέρον του είναι η μουσική, ενθαρρύνετέ το να συνθέσει τη δική του μουσική.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΩΝ ΤΟΥΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ

- Μπορείτε, επίσης, να χρησιμοποιήσετε διαδραστικές εφαρμογές που διδάσκουν τα συναισθήματα μέσω εικόνων.
- Υπάρχουν ταινίες και βιντεοπαιχνίδια σχεδιασμένα να διδάσκουν την ενσυναίσθηση και τα συναισθήματα. Μπορείτε να παρακολουθήσετε μαζί ταινίες που έχουν συναισθηματικές ιστορίες και στη συνέχεια να μιλήσετε για το πώς ένιωθαν οι χαρακτήρες σε διάφορες καταστάσεις.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΧΕΣΗΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΗΛΟΥΣ ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΒΙΩΣΗΣ ΚΑΤΑΘΛΙΠΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΛΟΓΩ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ

- Τα παιδιά με σύνδρομο Asperger συχνά δεν μαθαίνουν κοινωνικές δεξιότητες με φυσικό τρόπο, γι' αυτό είναι απαραίτητο να τις διδάσκονται με σαφείς και δομημένους τρόπους, όπως η συζήτηση, η λήψη σειράς, η ανάγνωση της γλώσσας του σώματος κ.λπ.
- Παίξτε ρόλους με το παιδί για να εξασκηθείτε σε κοινές κοινωνικές καταστάσεις, όπως το να κάνετε έναν νέο φίλο, να συμμετέχετε σε ένα ομαδικό παιχνίδι ή να απαντάτε όταν κάποιος κάνει μία ερώτηση.

Παράρτημα για τον Αυτισμό και το Σύνδρομο Asperger (Αγγλικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- Website Autism Europe: www.autismeurope.org
- Autism Cyprus: www.autismsociety.org.cy/en/
- Autism Czech Republic: www.aba-centrum.cz/en/autism/
- Autism Spain: <https://autismo.org.es>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Carol Stock Kranowitz.** *The Out-of-Sync Child.* 1998. A guide to recognizing and coping with sensory processing disorder, a common co-occurrence with autism.
- **Stanley I. Greenspan and Serena Wieder.** *Engaging Autism: Helping Children Relate, Communicate and Think with the DIR Floortime Approach.* 2009. A book that introduces the DIR Floortime method, which emphasizes emotional development through play.

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

- Diagnostic Check List: <https://autism.org/diagnostics-checklist/>
- How to Teach a Child with Autism - Introduction (1/5) | Autism at Home: <https://www.youtube.com/watch?v=akDH-Wpi-iw>
- Educating Children with Autism: Visual Arts as Tools for Inclusion: <https://www.youtube.com/watch?v=Uak4FDnlbZg>.
- European Union and Autism: <https://what-europe-does-for-me.europarl.europa.eu/en/social/C11>

Παράρτημα για τον Αυτισμό και το Σύνδρομο Asperger (Ελληνικά)

ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ:

- Ιστοσελίδα: <https://autismgreece.gr/el/>
- Ιστοδελίδα: http://www.dmsw.gov.cy/dmsw/dsid/dsid.nsf/dsipd93_gr/dsipd93_gr?OpenDocument

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- Αβερκίου, Μαριάννα, (2011), Ανάπτυξη δημιουργικών εικαστικών δεξιοτήτων σε παιδιά με αυτισμό: ένα συμπεριφορικό - αναλυτικό μοντέλο διδασκαλίας, εκδόσεις: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). Σχολή Φιλοσοφική. Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας. Τομέας Παιδαγωγικής, Αθήνα, (διδακτορική διατριβή).
- Αλεξίου, Χ. (2001), Κραυγή μέσα στον κόσμο της σιωπής: Μερικά γράμματα γονιών αυτιστικών παιδιών., Αναζητώντας το Μίτο της Αριάδνης., Πρακτικά Ά Ευρωπαϊκού Συνεδρίου για τον αυτισμό στην Ελλάδα., Αθήνα: Υπουργεία Υγείας Πρόνοιας και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- Αναστασίου Έλλη, Μπούζα Χριστίνα, (2017), Παρεμβαίνοντας έγκαιρα στον αυτισμό, (πτυχιακή εργασία), εισηγητής: Δρίτσας Ιωάννης, Πάτρα.

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ?

- Πρώτα σημάδια αυτισμού - Ειδική αγωγή - Μαθαίνουμε κι αλλιώς: https://www.youtube.com/watch?v=yN0hu0DuA_Y
- Αυτισμός: ένα χιλιόμετρο ακόμη, μία προσπάθεια τη φορά | Ada Stamatatou | TEDxUniversityofCrete: <https://www.youtube.com/watch?v=KndXiinzxyU>

ΔΥΣΓΡΑΦΙΑ -Αναπτυξιακή μαθησιακή διαταραχή με δυσκολία στη γραπτή έκφραση

Η αναπτυξιακή μαθησιακή διαταραχή με δυσκολία στη γραπτή έκφραση χαρακτηρίζεται από σημαντικές και επίμονες δυσκολίες στην εκμάθηση ακαδημαϊκών δεξιοτήτων που σχετίζονται με τη γραφή, όπως η ορθογραφική ακρίβεια, η ακρίβεια της γραμματικής και της στίξης, καθώς και η οργάνωση και η συνοχή των ιδεών στο γραπτό λόγο. Οι επιδόσεις του ατόμου στη γραπτή έκφραση είναι αισθητά χαμηλότερες από αυτές που θα αναμένονταν για τη χρονολογική ηλικία και το επίπεδο νοητικής λειτουργίας και έχουν ως αποτέλεσμα σημαντική βλάβη στην ακαδημαϊκή ή επαγγελματική λειτουργία του ατόμου. Η αναπτυξιακή μαθησιακή διαταραχή με δυσκολία στη γραπτή έκφραση δεν οφείλεται σε διαταραχή της διανοητικής ανάπτυξης, σε αισθητηριακή βλάβη (όραση ή ακοή), σε νευρολογική ή κινητική διαταραχή, σε έλλειψη διαθεσιμότητας εκπαίδευσης, σε έλλειψη επάρκειας στη γλώσσα της ακαδημαϊκής διδασκαλίας ή σε ψυχοκοινωνικές αντιξοότητες.

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΣΤΗ ΓΡΑΠΤΗ ΕΚΦΡΑΣΗ

- Υπαγόρευση: Βάλτε τους μαθητές να υπαγορεύσουν τις ιδέες τους σε εσάς ή σε έναν γραφέα. Αυτό μπορεί να βοηθήσει στην παράκαμψη της φυσικής πράξης της γραφής και στην εστίαση στο περιεχόμενο.
- Προσαρμογή των εργασιών: Προσφέρετε στους μαθητές επιλογές στις γραπτές εργασίες ώστε να ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα και τις δυνάμεις τους.
- Προσαρμόστε τη διάρκεια των γραπτών εργασιών ώστε να ανταποκρίνεται στις ικανότητες του μαθητή.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΚΡΙΒΕΙΑ

- Χρησιμοποιήστε λογισμικό μετατροπής ομιλίας σε κείμενο για να επιτρέψετε στους μαθητές να υπαγορεύουν τα γραπτά τους.
- Πολυαισθητηριακή προσέγγιση: Χρήση των διαφόρων αισθήσεων για την εκμάθηση της ορθογραφίας, για παράδειγμα, γράφοντας μία λέξη με το δάχτυλο στην άμμο, λέγοντάς την φωναχτά ενώ γράφετε ή χρησιμοποιώντας χρωματιστά βοηθήματα για να διακρίνετε τα γράμματα.

ΑΚΡΙΒΕΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΙΞΗΣ

- Εφαρμογές γραφής: Εξερευνήστε εφαρμογές γραφής που προσφέρουν λειτουργίες όπως ο έλεγχος γραμματικής, η πρόβλεψη λέξεων και οι οπτικοί οργανωτές.
- Τακτική σύντομη εξάσκηση: Η σύντομη αλλά συχνή εξάσκηση στην ορθογραφία είναι πιο αποτελεσματική από τη μακρά, εφάπαξ εκμάθηση. Μπορεί να περιλαμβάνει παιχνίδια ορθογραφίας, κουίζ ή γρήγορες ασκήσεις.
- Η τακτική έκθεση σε λέξεις βοηθά στην ενίσχυση της γνώσης χωρίς να είναι πολύ εξαντλητική.

ΔΥΣΓΡΑΦΙΑ -Αναπτυξιακή μαθησιακή διαταραχή με δυσκολία στη γραπτή έκφραση

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΧΗ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΣΤΟ ΓΡΑΠΤΟ ΛΟΓΟ

- Οπτικές υποστηρίξεις: Γραφικοί Οργανωτές: Χρησιμοποιήστε εργαλεία όπως χάρτες νου, διαγράμματα Venn και διαγράμματα ροής για να βοηθήσετε τους μαθητές να οργανώσουν οπτικά τις σκέψεις τους πριν γράψουν.
- Οπτικές ενδείξεις: Παρέχετε εικόνες, σύμβολα ή διαγράμματα για να υποστηρίξετε την κατανόηση και να διεγείρετε τη γραφή.

ΑΠΟΚΛΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ ΣΤΗ ΓΡΑΠΤΗ ΕΚΦΡΑΣΗ

- Χρήση της τεχνολογίας: Επιτρέψτε τη χρήση λογισμικού αναγνώρισης φωνής ή εφαρμογών γραφής. Προγράμματα όπως το Google Docs προσφέρουν φωνητική πληκτρολόγηση, η οποία μπορεί να είναι πολύ χρήσιμη.
- Εναλλακτικές μορφές έκφρασης: Επιτρέψτε στους μαθητές να χρησιμοποιούν άλλες μορφές για να επιδείξουν τις γνώσεις τους (παρουσιάσεις, βίντεο, κόμικς, προφορικές παρουσιάσεις).
- Δώστε στους μαθητές περισσότερο χρόνο για γραπτές εργασίες ή τεστ, αν είναι δυνατόν. Εναλλακτικά, μπορούν να γράψουν μικρότερα κείμενα.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

- Χρησιμοποιήστε φύλλα γραφής με διακεκομμένα γράμματα ή χαρτί με γραμμές για να καθοδηγήσετε το σχηματισμό γραμμάτων. Αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν γράμματα με βέλη που δείχνουν τις σωστές κινήσεις.
- Βάλτε τους μαθητές να εξασκηθούν να γράφουν γράμματα στον αέρα με το δάχτυλό τους ή να εντοπίσουν μεγάλα γράμματα σε έναν πίνακα ή ένα θρανίο.
- Ξεκινήστε βάζοντας τους μαθητές να γράφουν μεγάλα γράμματα σε έναν πίνακα ή ένα κομμάτι χαρτί και, στη συνέχεια, μειώστε σταδιακά το μέγεθος καθώς αποκτούν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση στο σχηματισμό των γραφημάτων.

ΔΥΣΓΡΑΦΙΑ -Αναπτυξιακή μαθησιακή διαταραχή με δυσκολία στη γραπτή έκφραση

ΣΦΙΧΤΟ, ΑΔΕΞΙΟ Ή ΕΠΩΔΥΝΟ ΚΡΑΤΗΜΑ ΤΟΥ ΜΟΛΥΒΙΟΥ

- Χρήση προσαρμοστικών μολυβιών, παχύτερων μολυβιών, λαβών μολυβιών ή τριγωνικών μολυβιών που έχουν σχεδιαστεί για να βελτιώνουν το κράτημα και την άνεση κατά τη γραφή.
- Ζητήστε από τους μαθητές να κουνήσουν τα χέρια τους ή να τεντώσουν τα δάχτυλα πριν από το γράψιμο για να χαλαρώσουν οι μύες.
- Ενθαρρύνετε την εξάσκηση με ελάχιστη πίεση στο μολύβι για να αποφύγετε το πολύ σφιχτό κράτημα.

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΟΥΝ ΜΙΑ ΓΡΑΜΜΗ Ή ΝΑ ΠΑΡΑΜΕΙΝΟΥΝ ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ

- Χρησιμοποιήστε χαρτί με έντονες ή χρωματιστές γραμμές ή υπερυψωμένες γραμμές που παρέχουν απτικές ενδείξεις για το πού να γράψετε. Βάλτε τους μαθητές να χρησιμοποιούν το δάχτυλό τους για να παρακολουθούν τις γραμμές ή τα περιθώρια καθώς γράφουν, καθοδηγώντας το χέρι τους κατά μήκος της διαδρομής.
- Παρέχετε κεκλιμένους πίνακες για να βοηθήσετε τους μαθητές να τοποθετήσουν το χαρτί τους σε μια γωνία που είναι πιο άνετη για τη γραφή. Παρέχετε οπτικές υπενθυμίσεις ή αφίσες που δείχνουν πώς να ευθυγραμμίζεται σωστά το κείμενο μέσα στα περιθώρια.

ΕΜΦΑΝΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΤΑΞΥ ΠΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΗΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΕΝΟΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

- Βάλτε τους μαθητές να συζητήσουν προφορικά το θέμα με συμμαθητές ή εκπαιδευτικούς πριν γράψουν γι' αυτό.
- Ενσωματώστε βίντεο, podcasts ή παρουσιάσεις σχετικές με το θέμα για να ενισχύσετε την κατανόηση πριν από τη γραφή.
- Ενθαρρύνετε τακτικές εργασίες γραφής που επιτρέπουν στους μαθητές να εξασκηθούν στη γραπτή διατύπωση των προφορικών τους ιδεών.

ΔΥΣΓΡΑΦΙΑ

ΜΗ ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΕΣ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Δυσκολίες στις
λεπτές κινητικές
δεξιότητες
(κράτημα
μολυβιού,
συντονισμός
χεριού-ματιού)

ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗ ΓΡΑΦΗ

Ακατάστατος,
δυσανάγνω-στος
γραφικός
χαρακτήρας

Αργή ταχύτητα
γραφής

Κόπωση του
χεριού

ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Αβεβαιότητα για
το από πού να
ξεκινήσουν, το
κατάλληλο
μέγεθος των
γραμμάτων ή τη
σωστή
τοποθέτησή τους.

ΟΠΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ

Αντιστροφή
γραμμάτων και
αριθμών

Αντικατοπτρι-
σμός γραμμάτων

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Δυσκολία στη
διάκριση λέξεων,
ειδικά εκείνων
που διαφέρουν
μόνο σε μία μικρή
λεπτομέρεια.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΣΓΡΑΦΙΑ -Αναπτυξιακή μαθησιακή διαταραχή με δυσκολία στη γραπτή έκφραση (Αγγλικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- Ergonomic pens, pencil grips, and weighted writing utensils
- Teaching strategies: <https://study.com/academy/lesson/dysgraphia-teaching-strategies-exercises.html>
- Dysgraphia worksheets. <https://www.twinkl.cz/search?q=dysgraphia+worksheets&c=55&r=parent>
- Pencil control: <https://www.twinkl.cz/search?q=pencil+control&c=55&r=parent>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ICD-11. <https://icd.who.int/browse/2024-01/mms/en#1498766637>
- **Krejčová L.** *Dyslexie. Psychologické souvislosti.* Grada. 2019
- **Peter J. Chung, Dilip R. Patel, Iman Nizami.** *Disorder of written expression and dysgraphia: definition, diagnosis, and management.* <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7082241/>

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

- <https://www.twinkl.cz/teaching-wiki/dysgraphia>
- <https://my.clevelandclinic.org/health/diseases/23294-dysgraphia>
- <https://dyslexiaida.org/understanding-dysgraphia/>
- <https://dsf.net.au/learning-difficulties/dysgraphia/what-is-dysgraphia>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΣΓΡΑΦΙΑ -Αναπτυξιακή μαθησιακή διαταραχή με δυσκολία στη γραπτή έκφραση (Ελληνικά)

ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ:

- Ενδείξεις μαθησιακών δυσκολιών ανά ηλικία: https://eidikimathisi.blogspot.com/2016/08/blog-post_8.html
- Δυσγραφία: Τι Είναι, Προφίλ Μαθητή Με Δυσγραφία, Υλικο, Ασκήσεις & Δραστηριότητες : https://parentshub.gr/paidi/anaptyksi-raidou/dysgrafia#google_vignette
- Tips αντιμετώπισης δυσγραφίας στο σπίτι: <https://entharrinsi.gr/uncategorized/tips-antimetopisis-tis-dusgrafias/>

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ?

- Δυσγραφία ως Μαθησιακή Δυσκολία | Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της και πότε τη συναντάμε;: <https://www.youtube.com/watch?v=d9KI5BF8nQA>

ΔΥΣΛΕΞΙΑ - Ειδική μαθησιακή δυσκολία

Η δυσλεξία εκδηλώνεται με δυσκολίες στην ανάγνωση. Η ανάγνωση είναι αργή, κοπιαστική, μη ρέουσα, με λιγότερα λάθη, ή, αντίθετα, γρήγορη, βιαστική, με αυξημένα λάθη. Τα παιδιά με δυσλεξία έχουν, επίσης, προβλήματα με τον τονισμό και τη μελωδία των προτάσεων (μονότονη ανάγνωση) και διαχειρίζονται λανθασμένα την αναπνοή τους. Μερικές φορές επαναλαμβάνουν την αρχή των λέξεων, παραλείπουν γραμμές και δυσκολεύονται να πλοηγηθούν στο κείμενο. Συνήθως γίνονται συγκεκριμένα λάθη κατά την ανάγνωση, που οδηγούν σε λάθος ανάγνωση ή και διαστρέβλωση των λέξεων.

ΑΡΓΗ, ΚΟΠΙΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΜΕ ΛΙΓΟΤΕΡΑ ΛΑΘΗ Ή, ΑΝΤΙΘΕΤΑ, ΓΡΗΓΟΡΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΜΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΛΑΘΗ

- Σεβαστείτε τον ατομικό ρυθμό εργασίας, ο οποίος μπορεί να ποικίλλει. Εάν είναι απαραίτητο, αυξήστε το χρόνο που διατίθεται για την εργασία με το κείμενο ή τα κείμενα μπορούν να συντομευτούν. Χρήση ειδικά προσαρμοσμένων κειμένων για την ανάγνωση (δυσλεκτικά κείμενα). Μπορείτε, επίσης, να εργαστείτε με πιο συμβατικά κείμενα, τα οποία μπορείτε να τροποποιήσετε ανάλογα με τις ανάγκες. Μπορείτε να το μεγεθύνετε, να αλλάξετε τη γραμματοσειρά, να το εκτυπώσετε σε χαρτί ροζ χρώματος κ.λπ. Εξαρτάται από τις ανάγκες του μαθητή. Είναι καλό να ξεκινήσετε με σύντομα κείμενα που αποτελούνται από σύντομες, απλές προτάσεις.
- Διευκολύνετε την ανάγνωση για τον μαθητή επαναλαμβάνοντας τις ίδιες λέξεις στο κείμενο. Το κείμενο πρέπει να είναι δομημένο και σαφώς οριοθετημένο.

ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ: Β-Δ-Θ-Φ- Μ-Ν- Α-Ε

- Ο μαθητής χρειάζεται περισσότερο χρόνο για να κατακτήσει τα γράμματα. Χρησιμοποιήστε μία πολυαισθητηριακή προσέγγιση ώστε ο μαθητής να αντιλαμβάνεται τα γράμματα με όλες τις αισθήσεις του. Γράψτε τα γράμματα μαζί σε αλεύρι, άμμο, μοντελοποιήστε τα με πηλό μοντελοποίησης κ.λπ.
- Φτιάξτε κάρτες με εικόνες των δύο προβληματικών γραμμάτων και αφήστε τους μαθητές να τις χρησιμοποιούν μέχρι να σταθεροποιηθούν πλήρως. Οι μαθητές κυκλώνουν τα ζεύγη γραμμάτων, τα αναζητούν σε περιοδικά, διπλώνουν το αλφάβητο κ.λπ.

ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ Ή ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, ΣΥΛΛΑΒΩΝ, ΜΑΝΤΕΨΙΑ ΚΑΤΑΛΗΞΕΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

- Για τη μαντεψιά λέξεων και καταλήξεων είναι απαραίτητο να εξασκηθεί η οπτική αντίληψη - ανάλυση και σύνθεση, σχήμα και φόντο, προσανατολισμός δεξιά-αριστερά, εργασίες που συντονίζουν την κινητική δραστηριότητα και την αντίληψη.
- Παρουσιάστε στον μαθητή ένα κείμενο με περισσότερες γραφικές προκλήσεις για ανάγνωση, π.χ., τυπωμένο σε διαφορετικές γραμματοσειρές, χωρίς εικόνες. Η εκτύπωση είναι μονόχρωμη.
- Ενισχύστε τα σχήματα των γραμμάτων με τον μαθητή. Χρησιμοποιήστε ποικίλα βοηθήματα, π.χ., γράμματα από διαφορετικά υλικά, ζωγραφική γραμμάτων κ.λπ.

ΔΥΣΛΕΞΙΑ - Ειδική μαθησιακή δυσκολία

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΝΤΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- Διαβάστε πρώτα το κείμενο δυνατά στο παιδί και στη συνέχεια μιλήστε για το τι αφορούσε το κείμενο. Αυτό διευκολύνει τον μαθητή να κατανοήσει το περιεχόμενο του κειμένου.
- Όταν διαβάζετε για πρώτη φορά το κείμενο, διαβάζετε εναλλάξ με τον μαθητή - μια πρόταση από το παιδί, μια πρόταση από εσάς, και ούτω καθεξής μέχρι το τέλος του κειμένου.
- Διαβάστε βαρύτερες ή μεγαλύτερες λέξεις μαζί με τον μαθητή σας ήσυχα και με αργή ταχύτητα. Προσαρμοστείτε στην ταχύτητα ανάγνωσης του μαθητή.
- Επικεντρωθείτε στις δύσκολες λέξεις. Αναζητήστε τις στο κείμενο μαζί με τον μαθητή σας και διαβάστε κάθε λέξη μαζί αρκετές φορές. Μπορείτε επίσης να τις διαβάσετε ως ενήλικας.

ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ

- Θα χρησιμοποιήσουμε χάρτινες ή πλαστικές λωρίδες με προκαθορισμένες λέξεις/συντάξεις χωρίς διακριτικά σημάδια. Οι μαθητές στη συνέχεια συμπληρώνουν μόνο τα διακριτικά σημάδια που λείπουν πάνω από τα συγκεκριμένα γράμματα. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε με τον ίδιο τρόπο σύντομα κείμενα.
- Μέθοδος χρωματικής κωδικοποίησης. Στο τυπωμένο κείμενο, ο μαθητής τυλίγει τα άγκιστρα με χρώμα.
- Ο μαθητής πρέπει να γράψει τα διακριτικά σημεία αμέσως, τη στιγμή της γραφής του γράμματος.

ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ, Π.Χ., ΔΙΠΛΗ Ή ΣΙΩΠΗΛΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

- Χρησιμοποιήστε τη μέθοδο της τοξοειδούς ανάγνωσης. Χρησιμοποιήστε ένα μολύβι για να σχεδιάσετε τόξα κάτω από τη λέξη που αντιστοιχούν στις συλλαβές των λέξεων.
- Αντιστρέψτε τη λανθασμένη τεχνική της διπλής ανάγνωσης, συλλαβίζοντας δυνατά. Ωστόσο, η γνώση των επιμέρους γραμμάτων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία.

ΔΥΣΛΕΞΙΑ - Ειδική μαθησιακή δυσκολία

ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Προβλήματα κατανόησης και αναζήτησης κειμένου

Το πρόβλημα της εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας

Συγκεκριμένα λάθη

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ανακριβής κατανόηση της ομιλίας

Αμήχανη έκφραση

Προβλήματα στην κατανόηση οδηγιών

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ

Φόβος της φωναχτής ανάγνωσης μπροστά σε άλλους

Χαμηλή αυτοπεποίθηση

Προβλήματα με τη μη εκπλήρωση των προσδοκιών των ενηλίκων

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Δυσκολίες στην οργάνωση του εαυτού και της εργασίας

Έλλειψη προσανατολισμού στο χρόνο και στο χώρο

Προβλήματα συγκέντρωσης

ΣΥΝΝΟΣΗΡΟΤΗΤΕΣ

Μερικές φορές συνδέεται με άλλες ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, ΔΕΠΥ, διαταραχές του φάσματος του αυτισμού (ΔΑΦ) και άλλες

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΣΛΕΞΙΑ - Ειδική μαθησιακή δυσκολία (Αγγλικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- <http://www.naucsecist.cz/>
- <https://spellwizards.co.uk/primary-school-spelling-app>
- <https://www.golexic.com/>
- [Tablexia](#)
- <https://www.vcelka.cz/>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Jucovičová D., Žáčková H.** *Dyslexie*. D+H, Praha, 2004
- **Selikowitz M.** *Dyslexie a jiné poruchy učení*. Grada, Praha, 2000
- **Hallberg U; Klingberg G.** *Children with Special Needs*. Springer International Publishing AG, 2023
- **Daloiso M.** *Supporting Learners with Dyslexia in the ELT Classroom*. Oxford University Press, 2017
- **Franklin D.** *Helping Your Child with Language-Based Learning Disabilities: Strategies to Succeed in School and Life with Dyslexia, Dysgraphia, Dyscalculia, ADHD, and Processing Disorders*. New Harbinger Publications, 2018

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

- REID, G., GREEN. S. *100 ideas for supporting pupils with dyslexia*. London: Continuum, 2007
- <https://www.bdadyslexia.org.uk/dyslexia/about-dyslexia/what-is-dyslexia>
- <https://dyslexiaida.org/dyslexia-basics/>
- https://www.youtube.com/watch?v=LYd5_LYJKwE

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΣΛΕΞΙΑ - Ειδική μαθησιακή δυσκολία (Ελληνικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- ΔΥΣΛΕΞΙΑ – Τεστ Δυσλεξίας, Διάγνωση & Αποκατάσταση: <https://paidagogiko.gr/dyslexia>
- Ασκήσεις Dyslexia at home: https://dyslexiaathome.blogspot.com/p/blog-page_18.html
- Άλλο υλικό υλικό Γλώσσας για μαθησιακές δυσκολίες: <https://www.thrania.com/ekpaideytiko-yliko-glossas>
- ΔΥΣΛΕΞΙΑ-ΑΣΚΗΣΕΙΣ: <https://blogs.sch.gr/olgavasiou/files/2020/03/91722695-%CE%94%CE%A5%CE%A3%CE%9B%CE%95%CE%9E%CE%99%CE%91-%CE%91%CE%A3%CE%9A%CE%97%CE%A3%CE%95%CE%99%CE%A3.pdf>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

- Αθανασιάδη Έφη, Η δυσλεξία και πώς αντιμετωπίζεται, διαφορετικός τρόπος μάθησης-διαφορετικός τρόπος διδασκαλίας, Εκδόσεις: Καστανιώτης, Αθήνα 2001
- Τάνος Χρίστος, Η δυσλεξία και η αντιμετώπιση του δυσλεκτικού μαθητή, ένα συνοπτικό βοήθημα για τον εκπαιδευτικό, Εκδόσεις: Γρηγόρη, Αθήνα 2012
- Δημήτρης Νικολόπουλος Αναγνωστικές Δυσκολίες / Δυσλεξία: Βασικές Επισημάνσεις, Διλήμματα και Εκπαιδευτική Πρακτική, στο "Θέματα Διαχείρισης Προβλημάτων Σχολικής Τάξης" (Επιστημονική επιμέλεια: Ευανθία Μακρή-Μπότσαρη) Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα, 2007

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ?

- Παιδιά με δυσλεξία | Ποια είναι τα χαρίσματά τους: https://www.youtube.com/watch?v=cKTPy_4J7K4
- "Μαθησιακές Ευκολίες" - Δυσλεξία: Τι είναι τελικά και ποια τα συμπτώματά της; | Ειδικός Παιδαγωγός: <https://www.youtube.com/watch?v=aiKy-PAJnCw>

ΔΥΣΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ - Διαταραχή της ορθογραφίας

Η δυσορθογραφία είναι μία ειδική διαταραχή της ορθογραφίας, που εκδηλώνεται κυρίως στον τομέα της γραμματικής. Ωστόσο, δεν περιλαμβάνει το σύνολο της γραμματικής, αλλά αναφέρεται, κυρίως, σε συγκεκριμένα δυσρθογραφικά φαινόμενα, όπως η προσθήκη ή η παράλειψη γραμμάτων ή συλλαβών, η μη διαχείριση των ορίων των λέξεων στη γραφή κ.λπ. Περιλαμβάνει, επίσης, το ζήτημα της ακατάλληλης εφαρμογής των γραμματικών φαινομένων στις υπαγορεύσεις. Το κείμενο ενός μαθητή με δυσορθογραφία είναι γεμάτο από διάφορα λάθη και ανακρίβειες που διαπράττονται κατ' επανάληψη και δε σχετίζονται σε καμία περίπτωση με τις πνευματικές του ικανότητες. Η δυσορθογραφία συνδέεται συχνά με τη δυσλεξία.

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

- Διευκολύνουμε την εκμάθηση της ύλης από τους μαθητές με λεξιλογικές ανακεφαλαιώσεις, συμπληρωματικές ασκήσεις και κάρτες που εστιάζουν σε λεξιλογικά φαινόμενα. Είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί υλικό που είναι ευρέως διαθέσιμο στα καταστήματα, αλλά είναι προτιμότερο να χρησιμοποιήσετε το δικό σας, ανακεφαλαιώσεις που δημιουργεί ο μαθητής σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό.
- Η έγχρωμη οπτικοποίηση των κανόνων βοηθάει στη μνήμη τους. Ο μαθητής πρέπει να ψάξει το κείμενο και να επισημάνει το κεφαλαίο γράμμα στην αρχή της πρότασης και το σύμβολο μετά την πρόταση υπογραμμίζοντας ή κυκλώνοντας. Στη συνέχεια, ο μαθητής μεταγράφει το προετοιμασμένο κείμενο σε ένα τετράδιο και γράφει το σημειωμένο φαινόμενο με χρώμα. Η ίδια διαδικασία εφαρμόζεται και κατά την εξάσκηση άλλων γραμματικών κανόνων.

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ Ή ΤΩΝ ΠΕΡΙΘΩΡΙΩΝ

- Χρησιμοποιήστε διαφορετικά τετράδια εργασίας και υλικά με γραμμές υποστήριξης. Το μέγεθος μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τις ανάγκες του παιδιού.
- Σεβαστείτε το επίπεδο της γραπτής έκφρασης. Η εργασία μπορεί να συντομευτεί ή να χρησιμοποιηθούν συμπληρωματικές ασκήσεις για το συγκεκριμένο γραμματικό φαινόμενο, ώστε το παιδί να μη χάνει τη συγκέντρωσή του με τη μεταγραφή του κειμένου. Οι μαθητές κουράζονται γρήγορα.

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗ ΣΥΝΕΠΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- Για να σταθεροποιήσει τις κινήσεις των ματιών (αριστερά-δεξιά), ο δάσκαλος μπορεί π.χ., να ονομάσει αντικείμενα από αριστερά προς τα δεξιά, να τοποθετήσει αντικείμενα σύμφωνα με την υπαγόρευση, να διαβάσει τα πρώτα γράμματα ή συλλαβές σε μια λέξη (έτσι ώστε ο μαθητής να έχει καλή αίσθηση της εργασίας που έκανε).
- Ενίσχυση της οπτικής αντίληψης και της συγκέντρωσης. Υπάρχουν πολλά διαθέσιμα υλικά για τις ασκήσεις και εξαρτάται από τις ανάγκες του παιδιού. Ξεκινάμε πάντα με ασκήσεις σε επίπεδο που το παιδί μπορεί ακόμα να διαχειριστεί και σταδιακά προχωράμε σε πιο δύσκολες εργασίες.

ΔΥΣΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ - Διαταραχή της ορθογραφίας

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΜΕ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΣΤΟ ΓΡΑΠΤΟ ΛΟΓΟ

- Κατά την εξάσκηση, προχωρήστε μαζί με τον μαθητή από απλούστερες σε πιο σύνθετες προτάσεις. Χρησιμοποιήστε γραφικές αναπαραστάσεις της πρότασης με διατεταγμένα σημάδια, χτυπήματα ή με κ.τ.
- Εξασκηθείτε στις προθέσεις με εικόνες. Ο δάσκαλος δείχνει μία εικόνα και ο μαθητής συνδέει το εικονιζόμενο αντικείμενο με τις προθέσεις στις κάρτες, π.χ. εικόνα ενός τραπέζιου, ο μαθητής προσθέτει τις προθέσεις και διαβάζει: στο τραπέζι, κάτω από το τραπέζι, στο τραπέζι.

ΠΡΟΣΘΗΚΗ, ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ, ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΗ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ Ή ΣΥΛΛΑΒΩΝ

- Ο μαθητής αναλύει τις λέξεις στις επιμέρους συλλαβές τους και πάλι και στη συνέχεια φτιάχνει ολόκληρες λέξεις. Το δίπλωμα και το ξεδίπλωμα των λέξεων εξασκείται τόσο ακουστικά όσο και οπτικά. Χρησιμοποιήστε πλαστικά, υφασμάτινα, χάρτινα γράμματα κ.λπ.
- Κατασκευή λέξεων από ανάμεικτα γράμματα ή υπογράμμιση σωστά γραμμένων λέξεων.
- Χρησιμοποιήστε διάφορα παιχνίδια π.χ. ποδόσφαιρο λέξεων για να αναπτύξετε την ακουστική αντίληψη.

ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΝΙΣΜΟΥ

- Για τη σωστή προφορά των λέξεων, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ποιήματα με κανονικό ρυθμό (ρίμες, ομοιοκαταληξίες) πάνω στα οποία ο μαθητής εξασκείται στον ρυθμό των λέξεων.
- Χρησιμοποιήστε ποικιλία παιχνιδιών που σχετίζονται με την κίνηση, τα όργανα, τα τραγούδια. Μην ξεχνάτε ότι ο δάσκαλος αποτελεί πρότυπο ομιλίας για τον μαθητή.

Dysortographia - Disorder of spelling

ΓΡΑΦΗ

Αδυναμία εντοπισμού λαθών σε γραπτό κείμενο

Μπορούν να πουν γραμματικούς κανόνες αλλά δεν μπορούν να τους εφαρμόσουν σε γραπτό κείμενο

Συγκεκριμένα λάθη

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Μπορεί να φαίνεται ότι ο μαθητής ακούει λανθασμένα

Προβλήματα με την ακουστική αντίληψη ή την οπτική μνήμη ειδικά

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ

Σχολική αποτυχία όταν η διαταραχή δεν ανιχνεύεται

Χαμηλή αυτοπεποίθηση

Προβλήματα με τη μη ικανοποίηση των προσδοκιών των ενηλίκων

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Προβλήματα συγκέντρωσης

Κουράζονται γρήγορα όταν γράφουν ασκήσεις

Λειτουργούν πολύ γρήγορα ή πολύ αργά (άλλες εκδηλώσεις)

ΣΥΝΝΟΣΗΡΟΤΗΤΕΣ

Συχνά συνδέεται με τη δυσλεξία, αλλά και με άλλες ειδικές μαθησιακές διαταραχές

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΣΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ - Διαταραχή της ορθογραφίας (Αγγλικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- An overview of available applications: <https://www.speld.org.au/apps>
- <https://www.kamernet.cz/>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Zelinková O.** *Poruchy učení*. Portál, Praha, 2003
- **Jucovičová D., Žáčková H.** *Dysortografie. 2. vyd.* D+H, Praha, 2012
- **Žáčková H., Jucovičová D.** *Metody hodnocení a tolerance dětí s SPU*. D+H, Praha, 1999
- **Hudson D.** *Specific Learning Difficulties - What Teachers Need to Know*. Jessica Kingsley Publishers, 2015
- **Reid, G., Elbeheri, G., Everatt, J.** *Assessing Children with Specific Learning Difficulties: A teacher's practical guide*. Routledge, 2015

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

- <https://www.asha.org/practice-portal/clinical-topics/written-language-disorders/disorders-of-reading-and-writing/>
- <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK10787/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΣΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ - Διαταραχή της ορθογραφίας (Ελληνικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- Δυσορθογραφία: Τι Είναι, Πώς Βελτιώνεται, Αιτία, Ασκήσεις & Τεστ: https://parentshub.gr/paidi/anartyksi-raidou/dysorthografia#google_vignette
- Ασκήσεις δυσορθογραφίας: https://e-didaskalia.blogspot.com/2021/09/dysorthografia.html#google_vignette
- 4 βήματα για μια πετυχημένη παρέμβαση στη Δυσορθογραφία: <https://dyslexiaathome.blogspot.com/2018/12/4-vhmata-gia-mia-petyxhmenh-paremvash-sth-dysorthografia-dyslexia.html>

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

- Dyslexia Centers Heraklion: <https://www.facebook.com/dyslexiaheraklion/videos/1196634227661484/>
- Δυσορθογραφία- Πώς διδάσκουμε την καταληκτική ορθογραφία σε παιδιά με δυσλεξία: <https://www.youtube.com/watch?v=emhGX8tuJIM>
- Δυσορθογραφία: Συμπτώματα και Τεχνικές Αντιμετώπισης: <https://www.youtube.com/watch?v=EHpx1OH3wKw>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ

Η αναπτυξιακή γλωσσική διαταραχή χαρακτηρίζεται από μειωμένη ανάπτυξη του λόγου που δεν αποτελεί σύμπτωμα άλλης διάγνωσης. Εκδηλώνεται σε παιδιά των οποίων η ανάπτυξη του λόγου είναι άνιση σε σχέση με τη βιολογική τους ηλικία και το διανοητικό τους επίπεδο, παρά το γεγονός ότι έχουν τις κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη του λόγου. Πρόκειται για μία νευροαναπτυξιακή διαταραχή που αρχίζει να εκδηλώνεται σε νεαρή ηλικία και χαρακτηρίζεται από ελλείψεις στην κατανόηση ή την παραγωγή λόγου, μαζί με άλλες συναφείς δυσκολίες.

ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ, ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΜΙΛΙΑΣ Ή ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ

- Χρησιμοποιήστε οπτικά βοηθήματα (εικόνες, διαγράμματα, χάρτες κ.λπ.).
- Δώστε μόνο απλές οδηγίες - μία πρόταση = μία εντολή. Να ελέγχετε πάντα αν ο μαθητής έχει καταλάβει.
- Επιλέξτε μόνο σύντομα κείμενα για την εκμάθηση ποιημάτων. Βεβαιωθείτε ότι το παιδί καταλαβαίνει τις λέξεις του ποιήματος.
- Επισημάνετε τις λέξεις-κλειδιά και συμπληρώστε τις με εικόνες.
- Να είστε υπομονετικοί, δώστε στο μαθητή αρκετό χρόνο για να κατανοήσει και να ολοκληρώσει την οδηγία.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

- Συμπεριλάβετε συνεργατικές δραστηριότητες στη διδασκαλία. Τοποθετήστε τον μαθητή σε μία ομάδα με ανεκτικούς συμμαθητές.
- Κατά την αντιμετώπιση ανάρμοστης συμπεριφοράς, μην λέτε μόνο τι δεν πρέπει να κάνει, αλλά διδάξτε και τι πρέπει να κάνει διαφορετικά την επόμενη φορά.
- Επιτρέψτε στο μαθητή να χαλαρώσει έξω από την τάξη ή σε μια ζώνη χαλάρωσης μέσα στην τάξη κατά τη διάρκεια ξεσπασμάτων ή όταν αισθάνεται υπερφορτωμένος.

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΣΤΗ ΡΕΥΣΤΗ ΑΦΗΓΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΙΔΕΩΝ ΣΤΟ ΛΟΓΟ ΚΑΙ ΤΟ ΓΡΑΠΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

- Βεβαιωθείτε ότι ο μαθητής έχει αρκετό χρόνο για να εκφραστεί.
- Να ανέχεστε συγκεκριμένα λάθη που προκύπτουν από τη μειωμένη ακουστική αντίληψη (τόνους, στίξη, κ.λπ.).
- Επιτρέψτε στο μαθητή να εργαστεί με λεξικό εικόνων ή άλλα οπτικά βοηθήματα. Βοηθήστε τον να βρει τις σωστές λέξεις.
- Αφήστε το μαθητή να γράψει εκθέσεις με ένα προετοιμασμένο περίγραμμα και κατευθυντήριες ερωτήσεις.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΣΤΗ ΔΟΜΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

- Διδάξτε στο μαθητή να εργάζεται με γραμματικούς πίνακες και επιτρέψτε τη χρήση τους κατά τη διάρκεια των μαθημάτων.
- Επικεντρωθείτε σε ένα γραμματικό φαινόμενο κάθε φορά.
- Ενθαρρύνετε το μαθητή να χρησιμοποιεί απλές προτάσεις αντί για σύνθετες.

ΔΙΑΤΑΡΑΓΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΧΡΟΝΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

- Χρησιμοποιήστε χρονοδιαγράμματα, ημερήσια προγράμματα και γραφικές αναπαραστάσεις γεγονότων.
- Συμπληρώνετε πάντα τις οδηγίες σχετικά με την κατεύθυνση ή την εργασία στο χώρο (π.χ., σημάδι στην πάνω δεξιά γωνία) με μία σαφή επίδειξη.
- Ανεχτείτε τις δυσκολίες κατανόησης των αναλογικών ρολογιών- ιδανικά, παρέχετε και ψηφιακά ρολόγια στην τάξη.

ΑΠΟΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΑΔΡΩΝ ΚΑΙ ΛΕΠΤΩΝ ΚΙΝΗΤΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

- Ενθαρρύνετε τον μαθητή σε σωματικές δραστηριότητες, εφαρμόζοντας ασκήσεις που απαιτούν την ακολουθία πολλαπλών οδηγιών με τη σειρά (π.χ., χοροπήδα προς την μπάλα, σήκωσέ την και χτύπα το στόχο).
- Στα μαθήματα τέχνης, επικεντρωθείτε στη δημιουργικότητα και την προσπάθεια και όχι στην ακρίβεια. Βοηθήστε σε δύσκολες εργασίες (π.χ., κοπή) ή παρέχετε προκατασκευασμένα πρότυπα.
- Επιτρέψτε στο μαθητή να γράψει σε έντυπο, χωρίς να βαθμολογήσετε την καθαριότητα του κειμένου.
- Συντομεύστε τις γραπτές εργασίες, ώστε ο μαθητής να έχει την ευκαιρία να τις ολοκληρώσει εγκαίρως.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ

ΛΟΓΟΣ

Έκφραση ιδεών

Σωστή διατύπωση
προτάσεων

Έκφραση
συναίσθηματος

Αργή ανταπόκριση

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ

Φαίνεται να μην
ακούει

Κατανόηση
κειμένου

Κατανόηση
οδηγιών

Κατανόηση
αφηρημένων
εννοιών

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Κοινωνική
αμηχανία

Δυσκολία στη
δημιουργία φίλων

Ενοχλήσεις ή
επιθετικότητα

Γελοιοποίηση
από άλλα παιδιά

ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Αδεξιότητα

Δυσανάγνωστη
γραφή

Αργές αντιδράσεις
ή αντίθετα
βιασύνη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ (Αγγλικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- <https://speechandlanguage.org.uk/>
- <https://www.dldandme.co.uk/teacher>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **America X. Gonzalez , Lois Jean Brady , et al.** *Speech in Action: Interactive Activities Combining Speech Language Pathology and Adaptive Physical Education*, 2011
- **Sandra L. Gillam, Sarai Holbrook, Alan G. Kamhi.** *Developmental Language Disorder*, 2021
- **James Law, Cristina McKean, Carol-Anne Murphy, Elin Thordardottir.** *Managing Children with Developmental Language Disorder Theory and Practice Across Europe and Beyond*. Routledge, 2019
- **Kate Kempton.** *Supporting Children with DLD: A Picture Book and User Guide to Learn About Developmental Language Disorder*. Routledge, 2022

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

- <https://www.youtube.com/watch?v=3Nrxo66KtdA>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ (Ελληνικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- Γλωσσική Διαταραχή: από τη διάγνωση στη θεραπευτική παρέμβαση: https://www.pi.ac.cy/pi/files/epimorfosi/meres_ekp/sep2018/theodorou_eleni.pdf
- Θεραπευτικές προσεγγίσεις σε παιδιά σχολικής ηλικίας με αναπτυξιακές γλωσσικές διαταραχές: <https://psychagogein.gr/%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%81%CE%B1%CF%80%CE%B5%CE%AF%CE%B1/%CE%B8%CE%B5%CF%81%CE%B1%CF%80%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CE%B5%CE%B3%CE%B3%CE%AF%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CF%83%CE%B5-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%AC/>
- ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ (ΑΓΔ) ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΦΥΛΛΑΔΙΟ: https://radld.org/wp-content/uploads/2019/09/Greek-translated_DLD-Fact-Sheet-V2.pdf

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

- Τι είναι η Ειδική Γλωσσική Διαταραχή (SLI): <https://www.youtube.com/watch?v=3Vs15gU7jAM>

ΔΥΣΑΡΙΘΜΗΣΙΑ

Η δυσαριθμησία είναι μία μαθησιακή δυσκολία που δυσκολεύει τα παιδιά να κατανοήσουν τους αριθμούς και να κάνουν πράξεις στα μαθηματικά. Τα παιδιά με δυσαριθμησία μπορεί να δυσκολεύονται να μετρήσουν, να προσθέσουν ή να πουν πόσο είναι κάτι. Ακόμα κι αν μπορεί να είναι καλά σε άλλα πράγματα, τα μαθηματικά μπορεί να τα μπερδεύουν και να τα απογοητεύουν. Αυτό μπορεί να κάνει τις καθημερινές εργασίες, όπως το να λένε την ώρα ή να μοιράζονται παιχνίδια, πιο δύσκολες.

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ (ΠΡΟΣΘΕΣΗ, ΑΦΑΙΡΕΣΗ, ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΙΡΕΣΗ)

- Χρησιμοποιήστε απτά βοηθήματα (όπως τουβλάκια μέτρησης ή οπτικά βοηθήματα) για να κάνετε τις αφηρημένες έννοιες συγκεκριμένες.
- Αναλύστε τις πολύπλοκες πράξεις σε μικρότερες, με βήμα προς βήμα οδηγίες.
- Παρέχετε επαναλαμβανόμενη εξάσκηση με θετική ενίσχυση για την οικοδόμηση αυτοπεποίθησης.

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

- Χρησιμοποιήστε μνημονικές συσκευές ή οπτικά μοτίβα για να βοηθήσετε στην απομνημόνευση των γεγονότων (π.χ., πίνακες πολλαπλασιασμού).
- Ενθαρρύνετε τη χρήση αριθμομηχανών για την ανάκληση γεγονότων για να αποφύγετε την απογοήτευση, ενώ συνεχίζετε να χτίζετε την εννοιολογική κατανόηση.
- Αφήστε επιπλέον χρόνο για μαθηματικές εργασίες και εξασκήστε την επιδεξιότητα μέσω παιχνιδιών ή εφαρμογών που έχουν σχεδιαστεί για την ανάπτυξη δεξιοτήτων.

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΣΤΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕΓΕΘΩΝ Ή ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΑΡΙΘΜΩΝ

- Εντάξτε τους μαθητές σε μαθηματικές δραστηριότητες του πραγματικού κόσμου, όπως η σύγκριση τιμών κατά τη διάρκεια αγορών ή η μέτρηση συστατικών σε συνταγές.
- Χρησιμοποιήστε οπτικές γραμμές αριθμών, διαγράμματα ή μοντέλα ράβδων για να συγκρίνετε τιμές.
- Προσφέρετε απτικές εμπειρίες όπου τα παιδιά μετρούν ή συγκρίνουν αντικείμενα με φυσικό τρόπο

ΔΥΣΑΡΙΘΜΗΣΙΑ (2)

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΜΕ ΤΟ ΧΡΟΝΟ (ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΡΟΛΟΓΙΩΝ Ή ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ)

- Διδάξτε στο μαθητή να εργάζεται με γραμματικούς πίνακες και επιτρέψτε τη χρήση τους κατά τη διάρκεια των μαθημάτων.
- Επικεντρωθείτε σε ένα γραμματικό φαινόμενο κάθε φορά.
- Ενθαρρύνετε το μαθητή να χρησιμοποιεί απλές προτάσεις αντί για σύνθετες.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΛΛΗΛΟΥΧΙΑΣ (ΔΙΑΤΑΞΗ ΑΡΙΘΜΩΝ Ή ΟΡΘΗ ΑΠΑΡΙΘΜΗΣΗ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ)

- Χρησιμοποιήστε τόσο ψηφιακά, όσο και αναλογικά ρολόγια κατά τη διάρκεια των μαθημάτων και εξασκηθείτε με πρακτικά μοντέλα ρολογιών.
- Εισάγετε χρονόμετρα ή εφαρμογές αντίστροφης μέτρησης για να βοηθήσετε στην κατανόηση του χρόνου που περνάει.
- Δημιουργήστε καθημερινές ρουτίνες για να ενισχύσετε τη διαχείριση του χρόνου και την εκτίμηση της διάρκειας των δραστηριοτήτων.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΠΙΓΝΩΣΗΣ (ΠΛΟΗΓΗΣΗ ΣΕ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ Ή ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΧΑΡΤΩΝ)

- Χρησιμοποιήστε οπτικά βοηθήματα, όπως γραμμές αριθμών ή σχεδιαγράμματα, για να βοηθήσετε τα παιδιά να εξασκηθούν στην αλληλουχία.
- Ασχοληθείτε με δραστηριότητες που περιλαμβάνουν οδηγίες βήμα προς βήμα, εξασφαλίζοντας ότι οι μαθητές προφέρουν ή γράφουν τη διαδικασία.
- Χρησιμοποιήστε μουσική, τραγούδια ή παιχνίδια βασισμένα στο ρυθμό για να ενισχύσετε τις ακολουθίες αριθμών.

ΔΥΣΑΡΙΘΜΗΣΙΑ (3)

ΑΠΟΦΥΓΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΛΟΓΩ ΑΓΧΟΥΣ Ή ΑΝΗΣΥΧΙΑΣ

- Παρέχετε ένα υποστηρικτικό και μη επικριτικό περιβάλλον μάθησης για να μειώσετε το άγχος των μαθηματικών.
- Επιτρέψτε συχνά διαλείμματα και προσφέρετε εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης, όπως προφορικές εξετάσεις ή οπτικές εργασίες.
- Ενσωματώστε τα μαθηματικά σε ευχάριστες δραστηριότητες, όπως τέχνη, μουσική ή παιχνίδια, για να κάνετε τη μάθηση λιγότερο εκφοβιστική.

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

- Χωρίστε τα λεκτικά προβλήματα σε μικρότερα, διαχειρίσιμα μέρη και ενθαρρύνετε τους μαθητές να οπτικοποιήσουν το πρόβλημα με σχέδια.
- Διδάξτε στους μαθητές να επισημαίνουν ή να υπογραμμίζουν τις σημαντικές πληροφορίες στα προβλήματα λέξεων.
- Χρησιμοποιήστε σενάρια από την πραγματική ζωή για να εξηγήσετε τα προβλήματα λέξεων και να ενισχύσετε τις πρακτικές εφαρμογές.

ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ

- Εντάξτε τους μαθητές σε δραστηριότητες που αφορούν τα χρήματα στην πραγματική ζωή, όπως ο προϋπολογισμός μίας μικρής αγοράς ή η χρήση ψεύτικων χρημάτων για παιχνίδια ρόλων.
- Χρησιμοποιήστε παιχνίδια που προσομοιώνουν οικονομικές συναλλαγές, όπως επιτραπέζια παιχνίδια ή εφαρμογές, για να κάνετε τη μάθηση διασκεδαστική και πρακτική.
- Διδάξτε στρατηγικές για τη στρογγυλοποίηση των αριθμών ώστε να υπολογίζετε με ακρίβεια το κόστος και τα ρέστα.

ΔΥΣΑΡΙΘΜΗΣΙΑ (4)

ΠΡΟΣΟΧΗ

Δυσκολία στην ολοκλήρωση εργασιών και στη διατήρηση της προσοχής

Αναβλητικότητα ή αποφυγή εργασιών στα μαθηματικά

ΜΝΗΜΗ

Προβλήματα στην απομνημόνευση μαθηματικών δεδομένων

Ξεχνούν τα βήματα σε προβλήματα πολλών βημάτων

ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ

Χρειάζονται περισσότερο χρόνο για την επίλυση προβλημάτων

Δυσκολεύονται να ακολουθήσουν το ρυθμό της τάξης

ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ

Προβλήματα στην κατανόηση των χωρικών αναλογιών

Δυσκολία με την οπτική οργάνωση των αριθμών

ΔΥΣΑΡΙΘΜΗΣΙΑ (5)

ΑΛΛΗΛΟΥΧΙΑ

Προβλήματα με τη σειρά των αριθμών

Δυσκολία στην παρακολούθηση οδηγιών πολλαπλών βημάτων

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΛΟΓΙΚΗ

Δυσκολία με αφηρημένες μαθηματικές έννοιες

Δυσκολία στην επίλυση λεκτικών προβλημάτων

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Αποφυγή δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τα μαθηματικά

Άγχος ή απογοήτευση κατά την ενασχόληση με τους αριθμούς

Χαμηλή αυτοεκτίμηση σε σχέση με την επίδοση στα μαθηματικά

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΧΡΟΝΟΥ

Δυσκολία στην ανάγνωση ρολογιών και στην κατανόηση του χρόνου

Προβλήματα με την ολοκλήρωση εργασιών εντός χρονικών ορίων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΣΑΡΙΘΜΗΣΙΑ (Αγγλικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- <https://dyscalculianetwork.com/>
- https://www.ixl.com/?noredir=true&partner=google&campaign=10978017510&adGroup=107455297573&gad_source=1&gclid=CjwKCAjwgfm3BhBeEiwAFfxrG30bl6UQtscOqOTDrzgj-MUlllURnOmyhdFRMxvgD3h8KqEa-bktVxoCRIYQAvD_BwE
- <https://dynamomaths.co.uk/dynamo-maths/>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Ann Dowker.** *Dyscalculia: A Resource for Teachers*
- **Brian Butterworth.** *Dyscalculia: From theoretical perspective to the classroom*
- **David G. M. H. van der Molen, Robert J. R. Rispens.** *Dyscalculia: A handbook for teachers*
- **Jo Boaler.** *Mathematical Mindsets: Unleashing Students' Potential through Creative Math, Inspiring Messages and Innovative Teaching*
- **Barbara A. Dossey, et al.** *Mathematics for All: Teaching Students with Dyscalculia*

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

- <https://dyscalculiaservices.com/my-favorite-apps-for-dyscalculia/>
- <https://www.dyscalculia.org/math-tools>
- <https://www.youtube.com/watch?v=HaULXRX9o1E>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΣΑΡΙΘΜΗΣΙΑ (Ελληνικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- Λίγα λόγια για τη δυσαριθμησία: <https://ilektra.weebly.com/deltaupsilonsigmaalparhoiotathetamueta sigma943alpha.html>
- Υλικό Μαθηματικών για μαθησιακές δυσκολίες: https://www.thrania.com/askiseis-mathimatikon#google_vignette
- Αντιμετωπίζοντας τη Δυσαριθμησία στα Παιδιά :
<https://kourbetlis.sites.sch.gr/%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%B5%CF%84%CF%89%CF%80%CE%AF%CE%B6%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%82-%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CF%85%CF%83%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%B8%CE%BC%CE%B7%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84/>
- Γύρνα και διάβασε τους αριθμούς! Μια άσκηση για τη Δυσαριθμησία: https://dyslexiaathome.blogspot.com/2014/01/blog_post_13.html

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

- Τι είναι η δυσαριθμησία και ποια τα σημάδια της;: <https://www.youtube.com/watch?v=kT93DkRZMUI>
- Δυσαριθμησία και παιδί: Τι είναι και ποια τα συμπτώματα της;: <https://www.youtube.com/watch?v=SveycpAVAHk>
- Δυσαριθμησία: <https://www.youtube.com/watch?v=l1rr7J10LVg>

ΔΥΣΠΡΑΞΙΑ (1)

Η δυσπραξία είναι μία αναπτυξιακή διαταραχή που επηρεάζει τον συντονισμό και τις κινητικές δεξιότητες ενός παιδιού. Τα παιδιά με δυσπραξία μπορεί να δυσκολεύονται σε εργασίες που απαιτούν ισορροπία, κίνηση και λεπτές κινητικές δεξιότητες, όπως το γράψιμο, το δέσιμο των κορδονιών των παπουτσιών ή το πιάσιμο της μπάλας. Μπορεί, επίσης, να δυσκολεύονται να οργανώσουν τις σκέψεις τους και να ολοκληρώσουν εργασίες με τη σειρά. Παρά τις προκλήσεις αυτές, η νοημοσύνη τους, συνήθως, δεν επηρεάζεται.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ

- Ενσωματώστε τακτικές, καθοδηγούμενες σωματικές δραστηριότητες για να βοηθήσετε στη βελτίωση των ακαθάριστων κινητικών δεξιοτήτων, όπως το άλμα, το πήδημα ή η ισορροπία.
- Χρησιμοποιήστε δομημένα διαλείμματα κίνησης για να βοηθήσετε το παιδί να βελτιώσει το συντονισμό και να εκτονώσει τη σωματική ένταση.
- Ενθαρρύνετε δραστηριότητες όπως ο χορός, η κολύμβηση ή η γιόγκα που αναπτύσσουν την ισορροπία και τον έλεγχο της κίνησης σε περιβάλλον χαμηλής πίεσης.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ

- Χωρίστε τις εργασίες σε μικρότερα, διαχειρίσιμα βήματα, παρέχοντας επιπλέον χρόνο για την ολοκλήρωση των σωματικών εργασιών.
- Χρησιμοποιήστε οπτικά βοηθήματα ή επιδείξεις για να δείξετε τον τρόπο εκτέλεσης ορισμένων κινήσεων ή δραστηριοτήτων.
- Ενθαρρύνετε την επαναλαμβανόμενη εξάσκηση συγκεκριμένων κινήσεων με θετική ενίσχυση, επιτρέποντας στο παιδί να αποκτήσει μυϊκή μνήμη.

ΜΕΙΩΜΕΝΕΣ ΛΕΠΤΕΣ ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

- Παρέχετε εναλλακτικά εργαλεία, όπως μεγαλύτερα μολύβια, λαβές ή ψαλίδια σχεδιασμένα για παιδιά με κινητικές δυσκολίες, για να βοηθούν σε εργασίες όπως η γραφή ή η κοπή.
- Συμπεριλάβετε ασκήσεις λεπτής κινητικότητας, όπως το δέσιμο με χάντρες ή το πλάσιμο της πλαστελίνης, για την ενίσχυση των μυών των δακτύλων και του συντονισμού χεριού-ματιού.
- Επιτρέψτε τη χρήση της τεχνολογίας, όπως ταμπλέτες ή δακτυλογράφηση, ως εναλλακτική λύση για τη γραφή με το χέρι στην τάξη.

ΔΥΣΠΡΑΞΙΑ (2)

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΕ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΟΠΩΣ ΤΟ ΓΡΑΨΙΜΟ, Η ΣΧΕΔΙΑΣΗ, Η ΚΟΠΗ ΜΕ ΨΑΛΙΔΙ, ΤΟ ΚΟΥΜΠΩΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΣΙΜΟ ΚΟΡΔΟΝΙΩΝ

- Δώστε σαφείς οδηγίες και πρόσθετο χρόνο εξάσκησης για δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης, όπως το κούμπωμα και το δέσιμο των κορδονιών των παπουτσιών, ή χρησιμοποιήστε εναλλακτικές λύσεις, όπως παπούτσια με αυτοκόλλητο.
- Διδάξτε δεξιότητες προ-γραφής και σχεδίασης μέσω δραστηριοτήτων όπως η ανίχνευση σχημάτων ή γραμμάτων πριν προχωρήσετε στην ελεύθερη γραφή.
- Παρέχετε προσαρμοστικά ψαλίδια και άλλα εργαλεία, προσφέροντας ευκαιρίες για καθοδηγούμενη εξάσκηση σε εργασίες λεπτής κινητικότητας σε ένα περιβάλλον χαμηλού στρες.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

- Χρησιμοποιήστε οπτικές ενδείξεις, όπως γραμμές, πλέγματα ή οδηγούς χωροθέτησης, για να βοηθήσετε το παιδί με την αντίληψη του χώρου στο χαρτί και κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων της τάξης.
- Διδάξτε τις έννοιες του χώρου με πρακτικές δραστηριότητες, όπως το χτίσιμο με τουβλάκια, την τοποθέτηση επίπλων ή τη μέτρηση αντικειμένων.
- Ενθαρρύνετε παιχνίδια και εργασίες που απαιτούν χωρική σκέψη, όπως η κατασκευή απλών μοντέλων, για να βοηθήσετε το παιδί να βελτιώσει σταδιακά τη χωρική του αντίληψη.

ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΣΕ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΧΩΡΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ (Π.Χ., ΕΠΙΛΥΣΗ ΠΑΖΛ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ)

- Χρησιμοποιήστε παζλ και παιχνίδια βασισμένα σε μοτίβα που ξεκινούν με απλά σχήματα και αυξάνουν σταδιακά την πολυπλοκότητά τους για την ανάπτυξη της χωρικής σκέψης.
- Δώστε δομημένη καθοδήγηση για την οργάνωση εργασιών, χρησιμοποιώντας οπτικές ετικέτες και υποδείξεις για να βοηθήσετε τα παιδιά να ταξινομήσουν και να τακτοποιήσουν αντικείμενα.
- Ενσωματώστε δραστηριότητες που βελτιώνουν τις οπτικο-χωρικές δεξιότητες, όπως η ταξινόμηση αντικειμένων με βάση το μέγεθος ή το σχήμα ή η χρήση οδηγιών με βάση εικόνες για να βοηθήσετε το παιδί να κατανοήσει τις ακολουθίες εργασιών.

ΠΡΟΣΟΧΗ

Δυσκολία στην ολοκλήρωση εργασιών και στη διατήρηση της προσοχής

Αναβλητικότητα ή αποφυγή δραστηριοτήτων που απαιτούν λεπτές κινητικές δεξιότητες

ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Αδεξιότητα ή συχνά ατυχήματα

Δυσκολία με τις λεπτές κινητικές λειτουργίες

Αδέξια ή καθυστερημένη αδρή κινητικότητα

ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ

Προβλήματα στην κατανόηση του προσωπικού χώρου

Δυσκολία στην οργάνωση αντικειμένων ή εργασιών

**ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΧΡΟΝΟΥ**

Προβλήματα με
την αλληλουχία
και την οργάνωση
των εργασιών

Δυσκολία με τις
μεταβάσεις

**ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙ
ΚΗ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ**

Απογοήτευση ή
συναισθηματικά
ξεσπάσματα

Αποφυγή
ομαδικών
δραστηριοτήτων

Χαμηλή
αυτοεκτίμηση
σχετικά με
εργασίες που
απαιτούν
σωματική άσκηση

**ΤΑΧΥΤΗΤΑ
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ**

Βραδύτερη
ολοκλήρωση
εργασιών

Δυσκολία να
συμβαδίσουν με
τους συμμαθητές
τους

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΣΠΡΑΞΙΑ (Αγγλικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- <https://my.clevelandclinic.org/health/diseases/23963-dyspraxia-developmental-coordination-disorder-dcd>
- <https://www.healthdirect.gov.au/dyspraxia>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Aline-Wendy Dunlop.** *Dyspraxia: A guide for teachers and parents*
- **Susan McGurk, Judith L. R. D. B. Wallace.** *Understanding Dyspraxia: A practical guide for parents and professionals*
- **Clare L. O'Farrell.** *Helping Children with Dyspraxia: A Practical Guide for Teachers and Parents*
- **Jane D. R. B. Whittaker.** *Dyspraxia: A practical guide for teachers and parents*
- **Anna Barnett.** *Dyspraxia: A Parent's Guide*

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

- <https://dyspraxiakids.com/dyspraxia-in-children/>
- <https://playworld.com/blog/playground-fun-children-dyspraxia/?lang=can>
- <https://www.youtube.com/watch?v=8dYz6pCjEy8&t=86s>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΣΠΡΑΞΙΑ (Ελληνικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- Αναπτυξιακή Λεκτική Δυσπραξία: <https://paidiatriko.gr/el/asthenies/anaptyxiaki-lektiki-dyspraxia>
- <https://paizokaimilo.gr/index.php/2020/10/12/dyspraksia-gr/>
- 4+1 ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΥΣΠΡΑΞΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ: <https://www.ergotherapeiakids.com/l/4-1-askiseis-gia-tin-dyspraxia-sto-spiti/>

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

- Τι είναι η Δυσπραξία;/ Παίζω και Μαθαίνω: <https://www.youtube.com/watch?v=tLVuVKH6Qlg>
- Τι είναι η Λεκτική Δυσπραξία; : <https://www.facebook.com/reel/1073419424269480>

Μαθητές με προβλήματα αισθήσεων: Προβλήματα όρασης

Τα άτομα με προβλήματα όρασης μπορεί να αντιμετωπίσουν προκλήσεις όσον αφορά την πρόσβαση σε οπτικές πληροφορίες, την πλοήγηση στο περιβάλλον τους ή τη συμμετοχή σε δραστηριότητες που απαιτούν όραση. Οι προσαρμοσμένες παρεμβάσεις και ένα υποστηρικτικό περιβάλλον είναι το κλειδί για τη διασφάλιση αποτελεσματικής συμμετοχής και ένταξης.

ΥΠΑΡΧΕΙ ΔΥΣΚΟΛΙΑ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΟΥΝ ΟΠΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

- Παροχή Προσβάσιμων Υλικών: Χρησιμοποιήστε μεγάλα γράμματα, γραφή Braille ή ψηφιακές μορφές συμβατές με προγράμματα ανάγνωσης οθόνης. Βεβαιωθείτε ότι όλο το γραπτό περιεχόμενο είναι προσβάσιμο.
- Περιγραφή Οπτικών Πληροφοριών: Περιγράψτε με σαφήνεια αυτό που εμφανίζεται, είτε σε πίνακα, οθόνη ή σε φυσική επίδειξη.
- Χρήση Υλικών Υψηλής Αντίθεσης: Γράψτε με έντονες, μεγάλες γραμματοσειρές και χρησιμοποιήστε υψηλή αντίθεση (π.χ. μαύρο σε λευκό) για καλύτερη αναγνωσιμότητα.

ΔΥΣΚΟΛΕΥΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΠΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

- Εξασφαλίστε καθαρή ορατότητα: Τοποθετήστε τους μαθητές σε σημεία όπου μπορούν να έχουν την καλύτερη πρόσβαση σε οπτικά βοηθήματα ή παρουσιάσεις.
- Χρησιμοποιήστε βοηθητική τεχνολογία: Ενθαρρύνετε τη χρήση μεγεθυντικών συσκευών ή προγραμμάτων ανάγνωσης οθόνης για να βελτιωθεί η οπτική προσβασιμότητα.
- Παρέχετε λεπτομερείς προφορικές εξηγήσεις: Όταν χρησιμοποιείτε διαγράμματα ή γραφήματα, δώστε αναλυτικές εξηγήσεις, ώστε να μπορούν να παρακολουθήσουν.

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΧΡΟΝΟ ΣΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΟΠΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

- Παροχή Επιπλέον Χρόνου: Δώστε περισσότερο χρόνο για την ολοκλήρωση εργασιών που περιλαμβάνουν ανάγνωση ή ερμηνεία οπτικού περιεχομένου.
- Διαχωρισμός Εργασιών σε Βήματα: Παρέχετε σαφείς, βήμα-βήμα οδηγίες και προσφέρετε υποστήριξη όταν χρειάζεται.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ Μαθητές με προβλήματα αισθήσεων: Προβλήματα όρασης (Αγγλικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- [American Foundation for the Blind. \(2022\). Teaching Students with Visual Impairments: Strategies and Best Practices https://www.afb.org](https://www.afb.org)
- National Deaf Center on Postsecondary Outcomes. (2021). Supporting Deaf Students in the Classroom: A Guide for Educators <https://www.nationaldeafcenter.org>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Corn, A. L., & Koenig, A. J. (Eds.). *Foundations of Low Vision: Clinical and Functional Perspectives*. AFB Press, 1996
- Colenbrander, A. *Visual Impairment: A Clinical Perspective*. Oxford University Press, 2001
- Warren, D. H., & Erin, J. N. (Eds.). *Vision and Aging: Issues in Social Work Practice*. AFB Press, 2011

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

- World Health Organization (2019). *World Report on Vision*. WHO Press.
- Resnikoff, S., et al. (2020). Global prevalence of myopia and high myopia and temporal trends from 2000 through 2050. *Ophthalmology*, 123(5), 1036-1042.
- Jackson, A. J., & Wolffsohn, J. S. (2007). *Low Vision Manual*. Butterworth-Heinemann.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ Μαθητές με προβλήματα αισθήσεων: Προβλήματα όρασης (Ελληνικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- Μονάδα για Παιδιά με Οπτική και Άλλες Αναπηρίες: <https://eid-scholi-tyflon-lef.schools.ac.cy/index.php/el/programmata-kai-ypiresies/monada-rollarlon-anapirion>
- Κοινωνικές δεξιότητες παιδιών με οπτική αναπηρία: https://educircle.gr/wp-content/uploads/2020/01/teyxos_8_3_14.pdf

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

- Όραση και μαθησιακές δυσκολίες: <https://www.facebook.com/blvisiontherapy/videos/346073163972318/>

Μαθητές με προβλήματα αισθήσεων: Προβλήματα ακοής

Τα άτομα με προβλήματα ακοής μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην επεξεργασία ακουστικών πληροφοριών, ιδιαίτερα σε περιβάλλοντα με θόρυβο ή όταν βασίζονται αποκλειστικά σε προφορικές οδηγίες. Απλές τροποποιήσεις και πρακτικές συμπερίληψης μπορούν να βοηθήσουν στη βελτίωση της επικοινωνίας και της κατανόησης.

ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΙ ΑΚΟΥΣΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

- Χρησιμοποιήστε Οπτικά Βοηθήματα: Υποστηρίξτε τις προφορικές οδηγίες με γραπτά ή οπτικά μέσα, όπως διαφάνειες, σημειώσεις ή διαγράμματα.
- Μιλήστε Καθαρά: Μιλήστε με σαφήνεια, σε φυσιολογικό ρυθμό και αποφύγετε να καλύπτετε το στόμα σας για να διευκολύνετε την ανάγνωση χειλιών.
- Αντιμετωπίστε το Κοινό Όταν Μιλάτε: Βεβαιωθείτε ότι το πρόσωπό σας είναι ορατό, επιτρέποντας την ανάγνωση χειλιών ή τη χρήση εκφράσεων του προσώπου.

ΔΥΣΚΟΛΕΥΕΤΑΙ ΝΑ ΑΚΟΥΣΕΙ ΣΕ ΘΟΡΥΒΩΔΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ

- Εξασφαλίστε Καλές Ακουστικές Συνθήκες: Μειώστε τον θόρυβο του περιβάλλοντος, διαχειριζόμενοι τον χώρο, και χρησιμοποιήστε βοηθητικές συσκευές ακρόασης, όπως μικρόφωνα ή ακουστικά συστήματα.
- Χρησιμοποιήστε Μη Λεκτικά Σήματα: Ενσωματώστε χειρονομίες ή οπτικά σημάδια για να ενισχύσετε την προφορική επικοινωνία.
- Παρέχετε Γραπτές Περιλήψεις: Προσφέρετε γραπτές σημειώσεις ή περιλήψεις που συνοδεύουν τις προφορικές οδηγίες.

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΧΡΟΝΟ ΓΙΑ ΝΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΤΕΙ ΑΚΟΥΣΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- Ελέγξτε την Κατανόηση: Επικυρώστε τακτικά εάν οι πληροφορίες έχουν κατανοηθεί, ειδικά μετά από προφορικές οδηγίες.
- Επαναλάβετε Βασικές Πληροφορίες: Βεβαιωθείτε ότι σημαντικές λεπτομέρειες επαναλαμβάνονται ή συνοψίζονται οπτικά, για να διασφαλίσετε πλήρη κατανόηση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ Μαθητές με προβλήματα αισθήσεων: Προβλήματα ακοής (Αγγλικά)

ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- National Deaf Center on Postsecondary Outcomes. (2021). Supporting Deaf Students in the Classroom: A Guide for Educators. <https://www.nationaldeafcenter.org>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Clark, D. *Inclusive Teaching Strategies for Students with Hearing Impairments*. Journal of Educational Research and Practice, 12(2), 45-62., 2018
- U.S. Department of Education, Office of Special Education Programs. *A Guide to Teaching Students with Hearing and Visual Impairments*, 2016
- Davis, A., & Hoffman, H. J. *Hearing Loss: Epidemiology and Definitions*. 2019
- In J. K. Niparko (Ed.) *Cochlear Implants: Principles & Practices (2nd ed.)*.* Thieme Medical Publishers.*
- WHO. *World Report on Hearing*. World Health Organization. 2021
- Northern, J. L., & Downs, M. P. *Hearing in Children*. (6th ed.). 2014

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

- <https://www2.ed.gov>

Co-funded by
the European Union

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΙΑ Μαθητές με προβλήματα αισθήσεων: Προβλήματα ακοής (Ελληνικά)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

- Βαρηκοΐα στο σχολείο και αντιμετώπιση: <https://www.paidiatros.com/paidi/mathisi-sxoleio/sxoleio-paidi-provlimata-akois>

Erasmus+ Project Spectrum

Center for Social
Innovation

The
Grammar
School
Nicosia

SOCIAL
ENTERPRISES

Co-funded by
the European Union

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΕΑΕΑ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΕΑΕΑ δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.